

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de Lege privind participarea publică în procesul decizional

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de lege privind participarea publică în procesul decizional a fost elaborat de Direcția drepturile omului și cooperarea cu societatea civilă a Cancelariei de Stat, cu suportul, la etapă incipientă, a experților Consiliului Europei (prin proiectul Consiliului Europei „Promovarea libertății media în Moldova”) și cu asistența Grupului de lucru (53 persoane din autorități publice centrale și din societatea civilă) înstituit pentru modificarea cadrului legal privind transparența în procesul decizional prin [Ordinul nr. 45/2025 al Secretarului general al Guvernului](#).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Proiectul legii privind participarea publică în procesul decizional urmărește realizarea:

- acțiunii nr. 9 Cluster 1 Valori fundamentale, Criteriul politic, Funcționarea Instituțiilor Democratice din Programul național de aderare al Republicii Moldova la Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025;
- acțiunii nr. 10.1 din Foaia de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 276/2025;
- acțiunii nr. 5.1 din Foaia de parcurs „Reforma administrației publice”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 274/2025
- acțiunii nr. 11 din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului de dezvoltare a organizațiilor societății civile pentru 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 845/2023;
- acțiunii nr. 2.7.4. a Angajamentului „Transparența procesului decizional” din Planul de acțiuni pentru guvernare deschisă, aprobat prin Dispoziția Guvernului nr. 158/2023.

De asemenea prezentul proiect de lege vine să alinieze legislația națională în materie de participare publică la procesele decizionale ale autorităților publice la principiile și standardele europene, în mod special la Recomandarea (UE) 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023 referitoare la promovarea implicării și a participării efective a cetățenilor și a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor publice.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Transparența autorităților publice și participarea publicului în procesul decizional al acestora constituie piloni ai guvernării democratice eficiente, având rolul de a asigura o relație deschisă între autoritățile publice și cetățeni și de a pregăti și aproba acte normative și politici ce răspund necesităților cetățenilor, cu participarea cetățenilor.

Constituția Republicii Moldova și un șir de legi naționale oferă un cadrul general care susține participarea publică, prin garantarea și protejarea drepturilor fundamentale.

Constituția Republicii Moldova:

Articolul 32: protejează libertatea de exprimare, permițând organizațiilor societății civile să comunice liber idei, să critice politicile guvernamentale și să mobilizeze opinia publică.

Articolul 39: consacră dreptul cetățenilor de a participa la administrarea treburilor publice, aspect fundamental al rolului societății civile în guvernare.

Articolul 41: garantează libertatea de asociere în partide politice și alte organizații social-politice, care reprezintă componente esențiale ale societății civile.

Articolul 42: garantează dreptul de constituire și aderare la sindicate, asigurând lucrătorilor o platformă pentru apărarea colectivă a drepturilor lor.

Articolul 109: promovează autonomia locală și descentralizarea, obligând autoritățile administrației publice locale să consulte cetățenii în problemele de interes local, implicând astfel societatea civilă în guvernarea locală.

Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional are drept scop asigurarea implicării organizațiilor societății civile în procesul de elaborare a politicilor publice. Aceasta obligă autoritățile publice să informeze, să consulte și să implice societatea civilă în toate etapele procesului decizional, de la elaborarea inițială a politicilor până la adoptarea finală a actelor normative. Legea prevede mecanisme specifice de transparență, precum consultările publice, audierile și publicarea proiectelor de acte normative, permițând astfel societății civile să contribuie la influențarea politicilor publice.

Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare garantează exercitarea libertății de exprimare și urmărește realizarea unui echilibru între această libertate și protecția onoarei, demnității și vieții private. Legea stabilește cadrul juridic pentru mass-media și alte canale de comunicare publică, asigurând societății civile libertatea de a difuza informații și opinii fără restricții nejustificate.

Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 cu privire la mecanismul de consultare cu societatea civilă în procesul decizional stabilește proceduri concrete pentru asigurarea transparenței și a consultării publice în procesul decizional. Aceasta obligă autoritățile publice să consulte societatea civilă în procesul de elaborare a politicilor, instituționalizând astfel participarea cetățenilor în guvernare. Totodată, regulamentul prevede constituirea platformelor consultative permanente în cadrul autorităților administrației publice centrale, care funcționează ca mecanisme formale de dialog continuu între Guvern și societatea civilă.

Standarde internaționale privind participarea publică la procesul de luare a deciziilor de către autoritățile publice

Nu există tratate internaționale dedicate, în mod specific, stabilirii de standarde obligatorii pentru participarea publică la procesele de luare a deciziilor gestionate de autoritățile publice. Totuși, acest subiect reprezintă un mare interes din partea organizațiilor internaționale, care au dezvoltat un ansamblu extins de norme juridice neobligatorii referitoare la acest subiect.

În procesul de conceptualizare și elaborare a prezentului proiect, în scop de a extrage cele mai esențiale și relevante recomandări pentru revizuirea cadrului legislativ privind participarea publică la procesul de luare a deciziilor de către autoritățile publice din Republica Moldova, au fost analizate următoarele documente:

- Recomandarea (UE) 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023 referitoare la promovarea implicării și a participării efective a cetățenilor și a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor publice;
- Principiile SIGMA ale OCDE privind administrația publică, împreună cu metodologia mai detaliată de evaluare a conformității cu aceste standarde;
- Liniile directoare ale OCDE pentru procesele de participare a cetățenilor;

- Codul de bune practici pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor elaborat sub auspiciile Consiliului Europei și aprobat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în Declarația sa privind Codul de bune practici pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor.

Recomandarea CE 2023/2836 este cel mai nou și mai important document în domeniul stabilirii standardelor privind participarea publică la luarea deciziilor de către autoritățile publice.

O analiză aprofundată, în special în ceea ce privește orientările specifice privind modul de reglementare a aspectelor privind participarea publică în procesul decizional în legislația națională a fost realizată pentru pregătirea reuniunii de screening bilateral Comisia Europeană – Republica Moldova, pe marginea Capitolului Funcționarea Instituțiilor Democratice, Rolul Societății Civile, desfășurată în septembrie 2024.

Recomandarea CE 2023/2836 conține numeroase principii generale de promovare a participării publice extinse la elaborarea politicilor. Acestea trebuie respectate și implementate, în mod activ, de către autoritățile de la toate nivelurile, inclusiv de către entitățile publice naționale și locale. Catalogul de principii inclus în acest document se concentrează pe asigurarea unui acces larg și nerestricționat la mecanismele de participare, pe stabilirea unor reguli clare ale procesului, garantarea unui domeniu de aplicare cuprinzător al consultării, precum și pe standarde de calitate pentru întregul proces.

În contextul garantării unui drept extins la consultare, documentul CE subliniază necesitatea de a asigura tratamentul respectuos al tuturor participanților, care trebuie să poată participa, în mod liber și fără interferențe nejustificate. Acesta subliniază, de asemenea, necesitatea de a oferi oportunități de participare, într-un mod nediscriminatoriu și accesibil, inclusiv persoanelor cu necesități speciale, fără formalități excesive și gratuit. De asemenea, CE îndeamnă statele membre să ia măsuri pentru a se asigura că informațiile sunt furnizate, în mod specific, cetățenilor și organizațiilor societății civile, care pot fi afectate, acordând o atenție deosebită persoanelor și grupurilor celor mai marginalizate, subreprezentate și vulnerabile. Conform CE, statele membre trebuie să prevină și să elimine obstacolele la participarea grupurilor subreprezentate, luând în considerare necesitățile speciale, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, ale tinerilor, ale persoanelor în vârstă, ale cetățenilor imigranți și ale cetățenilor mobili ai Uniunii.

De asemenea, normele procesului trebuie să fie definite într-un cadru de politici sau de reglementare relevant, inclusiv obiectivele, procedurile și participanții relevanți implicați. Acest cadru poate permite anumite limitări ale dreptului la consultare numai în mod proporțional și comunicat în mod clar, garantând în același timp accesul cetățenilor și al organizațiilor societății civile la un mecanism de recurs. În acest context, este important de subliniat faptul că documentul CE nu stabilește cerința explicită de a reglementa normele proceselor de consultare în lege. Documentele de ghidare (de ex., recomandările, codurile de bune practici) sunt considerate, de asemenea, o sursă legitimă de norme.

Participarea trebuie să fie garantată, în mod cuprinzător de la etapele inițiale ale proceselor de elaborare a politicilor, în identificarea necesităților, priorităților și definirea posibilelor opțiuni de politici. Cu alte cuvinte, participarea publică nu trebuie să se limiteze la dreptul de exprimare a opiniilor cu privire la propunerile deja elaborate de autoritățile publice. În plus, statele membre sunt încurajate, în mod explicit, să invite cetățenii și organizațiile societății civile să participe la diferite etape ale proceselor de elaborare a politicilor, inclusiv la etapa de revizuire a acestora.

Standardele de calitate de bază pentru procesele participative includ, în special:

- Furnizarea, în timp util și în formate ușor accesibile, a informațiilor corespunzătoare și necesare privind un anumit exercițiu de participare, inclusiv contextul și tipul de măsuri avute în vedere,

procedurile, calendarul de participare, autoritatea responsabilă pentru exercițiu și datele de contact ale acesteia;

- Asigurarea de resurse și timp suficiente pentru a asigura un impact semnificativ și luarea în considerare a perioadelor de vacanță în contextele naționale pentru a permite o participare corespunzătoare;
- Asigurarea informării despre rezultatul participării la procesul de elaborare a politicilor publice și monitorizarea a exercițiilor de participare desfășurate;
- Utilizarea unor instrumente și metode care să conducă la o participare cât mai largă a cetățenilor, grupurilor și organizațiilor societății civile, precum și alegerea și promovarea de către autoritățile publice a proceselor de participare ușor accesibile și nediscriminatorii;
- Facilitarea proceselor de consultare cu cea mai bună expertiză disponibilă pentru a asigura o abordare incluzivă, care să permită tuturor participanților să fie auziți, în mod egal, precum și o prezentare exactă a pluralității de opinii cu privire la problemele discutate.

Recomandarea CE 2023/2836 acordă o atenție deosebită promovării noilor metode și formate de participare publică, cum ar fi grupurile de cetățeni, adunările de cetățeni și alte formate de dialog și co-creare. Acestea diferă, în mod substanțial, de consultările publice tradiționale.

Modelul tradițional de consultare publică implică, în principal, posibilitatea de a transmite comentarii scrise cu privire la propunerile de politici sau de a prezenta opinii în cadrul reuniunilor consultative. Acest model cu greu poate fi perceput ca fiind interactiv și deliberativ. Cetățenii interesați sau grupurile societății civile își exprimă opiniile cu autoritățile publice respective, care trebuie să ia în considerare feedback-ul furnizat în procesul de elaborare a opțiunilor finale de politici. În mod ideal, autoritățile care organizează consultarea trebuie să se refere la fiecare comentariu sau propunere prezentată în procesul consultării. În practică, răspunsul ar putea fi limitat la informarea cu privire la acceptarea sau neacceptarea comentariului/propunerii, fără organizarea discuțiilor suplimentare sau elaborarea în comun a deciziei finale. Grupurile de lucru, permanente sau ad-hoc, consiliile consultative sau adunările de cetățeni oferă o oportunitate de a aborda aceste probleme și limitări. Acestea permit comunităților mai mici sau mai mari să discute și să decidă împreună cu privire la diverse aspecte ale guvernării, utilizând un mecanism sofisticat de consultare publică. Cel mai important aspect este selectarea participanților prin alegere, asigurând un eșantion reprezentativ al membrilor comunității. Facilitarea experților externi este necesară, în special activitatea de gestionare a comisiei, inclusiv facilitarea discuțiilor și a lucrului în grupuri. Experiența internațională cu comisiile de cetățeni se extinde rapid. Comisii permanente sau ad hoc ale cetățenilor sunt organizate, de ex., în Regatul Unit, Noua Zeelandă și Germania.

Recomandarea CE nu impune reglementarea acestor noi instrumente de participare publică la nivelul actelor legislative, dar recomandă statelor membre să se asigure că astfel de exerciții sunt facilitate de o metodologie solidă și de principii de bază care susțin calitatea, incluziunea și integritatea acestora.

Notă specială: Trebuie de menționat că în prezentul proiect de lege nu este reflectată partea finală a Recomandării CE 2023/2836 (punctele 15-20), deoarece aceasta se referă la protecția organizațiilor societății civile împotriva amenințărilor, incriminării, intimidării, hărțuirii, precum și la consolidarea acestor capacități. Deși aceste aspecte sunt de mare importanță, de asemenea, și în contextul Republicii Moldova, ele urmează a fi reglementate în contextul implementării angajamentului de protecție a activiștilor civici și apărătorilor drepturilor omului, angajament din aceeași Foaie de parcurs „Funcționarea Instituțiilor Democratice”, compartimentul Rolul Societății Civile.

Principiile SIGMA ale OCDE privind administrația publică, împreună cu metodologia mai detaliată de evaluare a conformității cu aceste standarde, abordează problema participării publice în contextul elaborării politicilor publice. Acestea impun, în mod special, ca documentele de planificare a politicilor (strategii, planuri, programe și alte tipuri de inițiative de politici) să fie elaborate într-o manieră participativă și să fie disponibile public.

Principiul 5 în domeniul elaborării politicilor reiterează regula generală conform căreia toate părțile-cheie interesate, externe și interne, precum și publicul larg, sunt consultate, în mod activ, în timpul elaborării politicilor. Totuși, acesta prevede, de asemenea, standarde mai specifice privind asigurarea acestui principiu, impunând:

- Să existe proceduri care sunt aplicate și monitorizate, în mod consecvent, pentru a permite consultări publice pro-active și eficiente cu părțile interesate și cu publicul larg, permițând mediului de afaceri, organizațiilor societății civile și cetățenilor, inclusiv celor din grupurile vulnerabile, să participe la elaborarea politicilor guvernamentale și să le informeze;
- Consultările cu publicul larg se desfășoară într-un mod accesibil și transparent;
- Ministerele poartă un dialog constructiv cu principalele părți interesate externe și colectează, analizează și utilizează toate răspunsurile atunci când finalizează propunerea de politică;
- Acestea raportează, în mod transparent, cu privire la rezultatul procesului de consultare publică și la modul în care comentariile și propunerile persoanelor consultate au modelat și influențat politicile;
- Cadrul metodologic pentru evaluarea conformității cu principiile administrației publice oferă clarificări suplimentare cu privire la modul de îndeplinire a acestor cerințe.

În procesul implementării celui de-al 5-lea Plan de Acțiuni pentru Guvernare Deschisă pentru 2023-2025, Cancelaria de Stat a realizat un Studiu privind aplicarea practică a prevederilor legale privind transparența procesului decizional și consultarea publică la elaborarea deciziilor, cu suportul proiectului Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei “Consolidarea culturii dialogului și a guvernării locale deschise și etice în Republica Moldova”.

Au fost în special analizate modalitățile și practicile de aplicare a prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența procesului decizional și ale Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare a societății civile în procesul decizional. Scopul primar al studiului a fost examinarea în detaliu a modului în care autoritățile publice centrale (APC) și locale (APL) din Republica Moldova îndeplinesc cerințele de transparență decizională, constatând lacunele existente și identificând soluții practice pentru îmbunătățirea implicării cetățenilor în procesele decizionale.

Soluțiile propuse au fost completate cu **recomandările Grupului de State împotriva Corupției (GRECO)**, aducând totodată în atenție standardele internaționale stabilite de organizații precum Comisia Europeană, Consiliul Europei și OCDE (SIGMA), cu scopul de a integra bunele practici în legislația și practicile Republicii Moldova.

Recomandările elaborate în raport conturează o serie de măsuri esențiale pentru a aborda deficiențele structurale și funcționale care afectează transparența și participarea publică efectivă în procesul decizional al autorităților publice din Republica Moldova.

Astfel, sunt necesare schimbări fundamentale, menite să asigure claritate, accesibilitate și implicare autentică a tuturor cetățenilor, individual sau în structuri organizate, îmbinând reforme legislative, tehnologice și instituționale. În primul rând, *este necesară standardizarea și unificarea cadrului legal existent. Legislația actuală este fragmentară și ambiguă, ceea ce generează confuzii în aplicare și oferă prea multă flexibilitate interpretativă autorităților.*

Actualele prevederi referitoare la transparența decizională, inclusiv *anunțurile de intenție, anunțurile de consultare publică a proiectului, organizarea consultărilor publice și publicarea deciziilor, ar trebui grupate coerent și structurate astfel încât să fie ușor de înțeles și aplicat.*

Pentru a susține această clarificare, *este absolut necesară o definiție exactă a termenilor-cheie din legislație, precum „proiect de decizie” sau „impactul” potențial al deciziilor.* În lipsa unor definiții precise, asistăm la interpretări arbitrare, ceea ce duce la aplicări inconsistente.

De asemenea, urmare monitorizării activităților de asigurare a transparenței decizionale, *se constată necesitatea de delimitare clară a etapelor procesului decizional, în special între cea de inițiere (anunțare a intenției) și cea de organizare a consultărilor publice.* În momentul de față, multe autorități confundă aceste etape, ceea ce limitează implicarea reală a cetățenilor.

Un alt aspect important este accesibilitatea informațiilor publice. *Este esențial ca toate informațiile să fie publicate într-un format deschis, permițând cetățenilor să le acceseze și să le utilizeze fără dificultăți tehnice.* Aceste cerințe față de informațiile publicate pe site-urile web ale autorităților publice se conțin în Hotărârea Guvernului nr. 728/2023.

În plus, *publicarea detaliilor despre ședințele de consultare publică și procesele-verbale ale acestora* este o practică aplicată neuniform de către autoritățile publice, fapt ce urmează a fi remediat prin prevederi exacte privind aceste obligații.

Platformele consultative permanente (PCP) ale autorităților publice centrale, reglementate prin Hotărârea Guvernului nr. 967/2013 cu privire la mecanismul de consultare a societății civile în procesul decizional, trebuie sprijinite să devină spații autentice de dialog și colaborare între autorități și părțile interesate. La moment, toate cele 14 ministere au instituit PCP, funcționalitatea acestora urmează a fi asigurată în conformitate cu standardele în domeniu.

În ultima perioadă și autoritățile publice locale de nivel I și II au instituit platforme de dialog structurat și periodic cu părțile interesate precum consiliul raional de participare și consiliul local de transparență. Se consideră necesar a fi oferit un statut oficial acestor platforme, în mod special pentru promovarea acestei experiențe în rândul APL, cât și al părților interesate.

Utilizarea de către autoritățile publice a portalului particip.gov.md este nu doar neuniformă, dar și neconformă, fapt ce reduce eficiența acestuia. În prezent, informația despre participarea părților interesate la inițierea, elaborarea și consultarea publică a proiectelor de decizii ale autorităților publice este publicată fragmentar și incomplet, fără o trasabilitate clară și fără o platformă digitală integrată care să acopere aceste procese. Totodată, chiar dacă autoritățile publice asigură implicarea societății civile în procesul decizional, deseori acest fapt nu este vizibil, deoarece informațiile privind informarea și consultarea publică sunt plasate pe surse diferite, fapt ce face imposibilă urmărirea traseului de participare publică la luarea deciziilor. De asemenea, de cele mai dese ori, răspunsul autorităților la comentariile și recomandările societății civile sunt publicate neuniform, fapt ce reduce accesul părților interesate la procesul decizional, cooperarea cu societatea civilă în procesul decizional și implicit încrederea în autoritățile publice. *Portalul <https://particip.gov.md> urmează a fi poziționat ca instrumentul principal pentru asigurarea transparenței decizionale și de consultare publică online pentru autoritățile centrale și locale.* Este necesară reglementarea expresă de integrare a portalului pe paginile web ale tuturor autorităților publice și utilizarea conformă a acestuia, prin crearea dosarelor distincte pentru fiecare proiect de decizie, în care sunt vizibile fiecare etapă în parcursul decizional al proiectului de decizie și toate informațiile privind participarea publică în acest parcurs.

De asemenea, *este de constatat că obligația de publicare a rezultatelor consultărilor publice este percepută diferit, fiind necesară concretizarea normelor de plasare a răspunsului autorităților la aportul părților interesate în procesul de elaborare a deciziilor.*

Totodată, informațiile publicate nu întotdeauna corespund standardelor de accesibilitate – format deschis și reutilizabil.

O necesitate reală este și *revizuirea rapoartelor anuale privind transparența și consultarea publică în procesul decizional*. Automatizarea procesului de raportare și colectarea datelor prin portalul particip.gov.md ar contribui la reducerea erorilor și la creșterea responsabilității instituțiilor publice. În plus, *introducerea altor instrumente de monitorizare și responsabilizare a autorităților* ar spori calitatea participării publice în procesele decizionale ale autorităților.

Documentul de evaluare: Recomandări pentru revizuirea cadrului legislativ privind transparența în procesul de luare a deciziilor în Republica Moldova, elaborat de Dawid Sześciło, expert al Consiliului Europei, și realizat cu suportul proiectului „Promovarea libertății media în Moldova” al Consiliului Europei, constată un șir de deficiențe a cadrului legal național în raport cu standardele internaționale și bunele practici existente:

1. *Domeniu de aplicare neclar al cerințelor privind consultările* - În conformitate cu articolul 3 alin. (4) din Legea nr. 239/2008, autoritățile publice trebuie să consulte cetățenii, asociațiile înființate în conformitate cu legea și alte părți interesate cu privire la proiectele de acte normative și administrative care pot avea un impact social, economic sau de mediu (asupra stilului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra comunităților locale și serviciilor publice). Această prevedere pare să restrângă domeniul de aplicare al obligației de consultare, bazându-se pe criterii vagi care ar putea face obiectul unei evaluări discreționare. În schimb, legea trebuie să stipuleze cerința generală de consultare a tuturor propunerilor legislative și politice, păstrând în același timp posibilitatea de a omite consultarea în cazuri excepționale și bine justificate.
2. *Definirea neclară a actelor care fac obiectul proceselor de consultare* - Mecanismele de participare publică stabilite prin Legea nr. 239/2008 se aplică pregătirii de către autoritățile publice a deciziilor definite ca „acte juridice adoptate de autoritățile publice care cad sub incidența prezentei legi”. Această definiție nu este pe deplin clară, întrucât se poate aplica oricărui tip de acte, de la acte administrative individuale la acte normative, inclusiv legislația primară și secundară. Pe de altă parte, aceasta ar putea fi interpretată și ca excluzând actele care nu au caracter obligatoriu din punct de vedere juridic, cum ar fi politicile, strategiile și programele. Prin urmare, se recomandă clarificarea domeniului de aplicare material al consultărilor publice, prin asigurarea faptului că acesta include propuneri pentru: - Actele normative enumerate la articolul 6 din Legea nr. 100/2017 privind actele normative; - Strategiile, politicile și programele elaborate de autoritățile publice centrale și locale.
3. *Lipsa procedurii de participare la stabilirea agendei de politici* - În principiu, oportunitățile de participare publică apar la inițiativa autorităților publice care inițiază procesele de luare a deciziilor. Nu există o procedură de participare sub forma propunerii de idei pentru adoptarea de acte relevante de către autoritățile publice, însoțită de obligația acestora de a oferi feedback cu privire la propunerile primite.
4. *Garanții insuficiente pentru accesul la pachetul complet de documente* - În conformitate cu articolul 10 din Legea nr. 239/2008, autoritățile publice trebuie să asigure accesul la proiectele de decizii și la materialele conexe prin publicarea obligatorie a acestora pe site-ul lor oficial. Cu toate acestea, nu se specifică care sunt materialele conexe necesare. În practică, după cum a specificat SIGMA (OCDE (2023), „Administrația publică în Republica Moldova”, Rapoarte de monitorizare SIGMA, OCDE, Paris, analizele impactelor de reglementare și alte materiale

nu sunt incluse, în mod regulat, printre documentele puse la dispoziție pentru consultările publice. Prin urmare, este necesar să se stabilească o obligație juridică clară de a publica documente conexe specifice împreună cu proiectele de decizii.

5. *Lipsa standardelor pentru implicarea părților interesate externe structurile consultative* - Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decisional prevede posibilitatea instituirii unor grupuri de lucru permanente ca platforme consultative, în cadrul autorităților publice centrale. Mai mult, Legea nr. 100/2017 privind actele normative prevede instituirea de grupuri de lucru pentru elaborarea propunerilor legislative. Acestea pot include și reprezentanți ai societății civile. Cu toate acestea, în ambele cazuri, reglementările nu impun recrutarea membrilor acestor grupuri, în mod transparent, în special prin publicarea de informații cu privire la oportunitățile de a se alătura acestor grupuri.
6. *Sprijin insuficient pentru metodele alternative de consultare* - Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decisional oferă o listă de metode de consultare publică, printre care:

- 1) solicitarea opiniilor societății civile, experților, asociațiilor profesionale și mediului academic;
- 2) instituirea grupurilor de lucru permanente – platforme consultative în cadrul autorității administrației publice centrale;
- 3) instituirea grupurilor de lucru ad-hoc;
- 4) organizarea dezbaterilor publice;
- 5) organizarea audierilor publice;
- 6) realizarea sondajelor publice;
- 7) alte mijloace de consultare publică.

Cu toate acestea, nu există stimulente clare pentru ca autoritățile publice să pună în aplicare metode noi și emergente de consultare publică, menționate, de ex., în Recomandarea CE 2023/2836 sau în orientările OCDE. Aceasta include, în special, consiliile și adunările de cetățeni. Deși legislația poate asigura, într-o măsură limitată, punerea în aplicare a unor astfel de metode, legea poate cel puțin să indice, în mod clar, această posibilitate și să precizeze în ce circumstanțe ar putea fi aplicate.

7. *Integrare limitată cu instrumentele de e-guvernare* - Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decisional impune utilizarea de către autoritățile publice a platformei particip.gov.md pentru consultări publice. Cu toate acestea, în Legea nr. 239/2008 lipsește orice referire la această platformă. De asemenea, nu este pe deplin clar cum trebuie prelucrate comentariile și propunerile transmise prin intermediul acestei platforme, în special dacă trebuie să se răspundă la toate sau la unele dintre ele. Platforma în sine prezintă, de asemenea, unele deficiențe majore. În primul rând, aceasta nu permite monitorizarea facilă a istoricului complet a propunerii relevante - de la inițierea procesului de luare a deciziilor până la adoptarea actului relevant. În acest scop, utilizatorul trebuie să efectueze o căutare avansată. În plus, descrierile propunerilor publicate conțin puține informații, în comparație, de ex., cu portalul legislativ leon, ceea ce împiedică accesul rapid la cele mai importante informații referitoare la propuneri. În sfârșit, nu există nicio cerință privind publicarea documentelor pe această platformă, în formate deschise.
8. *Lipsa controlului eficient a calității consultării publice* – Legea nr. 239/2008 conține mecanismul de aplicare a sancțiunilor pentru autorităților publice, pentru încălcarea obligațiilor care reies din acest act. În conformitate cu articolul 161 din lege: „Nerespectarea prevederilor

prezentei legi constituie abatere disciplinară și se sancționează în conformitate cu prevederile Codului muncii sau ale legislației speciale. Persoanele fizice și persoanele cu funcții de răspundere poartă răspundere contravențională în conformitate cu Codul contravențional al Republicii Moldova. Cu toate acestea, cadrul legislativ trebuie să conțină, de asemenea, un mecanism de control periodic al respectării de către autoritățile publice a obligațiilor lor referitoare la consultările publice. Aceste sarcini trebuie să fie alocate, de ex., Avocatului Poporului (Ombudsmanului), în calitate de instituție independentă de responsabilizare.

9. De asemenea, trebuie remarcat faptul că *modelul actual de reglementare a participării publice este departe de bunele standarde de legiferare*. În mod special, trebuie remarcat faptul că domeniul de aplicare al Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional depășește normele tehnice suplimentare de punere în aplicare a Legii nr. 239/2008. Aceasta ar putea fi considerată mai degrabă ca înlocuind Legea nr. 239/2008, deoarece reglementează acest domeniu, în mod cuprinzător. Domeniul său de aplicare se suprapune, în mare măsură, cu Legea nr. 239/2008, ceea ce creează confuzie cu privire la statutul real al Legii nr. 239/2008. Acest lucru influențează, de asemenea, calitatea generală a cadrului legislativ, care conține, în prezent, numeroase discrepante și erori tehnice, semnalate, de exemplu, în raportul de evaluare menționat mai sus, solicitat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei. Acestea trebuie, de asemenea, eliminate în procesul de revizuire a cadrului legislativ.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Pentru a răspunde consecvent și în mod substanțial constatărilor evaluărilor preliminare efectuate, proiectul vine cu o abordare complexă, ce vizează nu amendarea cadrului normativ actual, ci un proiect nou de lege pentru reglementarea tuturor aspectelor participării publice în procesul decizional al autorităților publice din Republica Moldova, atât la nivel central, cât și local.

Proiectul de lege privind participarea publică în procesul decizional este structurat în șase capitole, care acoperă integral arhitectura juridică a dreptului la participare și obligațiile corespunzătoare ale autorităților publice.

Capitolul I: Dispoziții generale

stabilește obiectul legii, domeniul de aplicare, scopul reglementării, principiile care guvernează participarea publică și cadrul terminologic utilizat. Capitolul creează baza juridică unitară pentru aplicarea coerentă a legii de către toate autoritățile vizate.

Articolul 1. Scopul legii

Articolul definește finalitatea generală a reglementării, stabilind că legea urmărește consolidarea democrației participative prin promovarea guvernării deschise și prin instituirea unui cadru juridic care să garanteze participarea publicului în procesul decizional al autorităților publice. Scopul este formulat ca principiu orientativ pentru interpretarea și aplicarea întregii legi.

Articolul 2. Obiectul și domeniul de aplicare

Articolul stabilește sfera de reglementare a legii și delimitează atât conținutul normativ, cât și autoritățile și tipurile de acte vizate.

Alineatul (1) definește obiectul legii, precizând că aceasta reglementează cadrul general al participării publice, inclusiv formele și etapele procesului, drepturile părților interesate și obligațiile autorităților publice în procesul decizional.

Alineatul (2) determină domeniul de aplicare instituțional, enumerând exhaustiv autoritățile publice cărora li se aplică legea, de la autoritățile constituționale centrale până la autoritățile administrației publice locale.

Prezenta lege se aplică procesului decizional desfășurat de următoarele autorități publice:

- Parlamentul;
- Președintele Republicii Moldova;
- Guvernul;
- autoritățile publice autonome;
- autoritățile administrației publice centrale de specialitate;
- autoritățile administrației publice locale.

Alineatul (3) stabilește domeniul material de aplicare, prin enumerarea tipurilor de proiecte de decizii pentru care autoritățile au obligația de a asigura participarea publică. Lista include atât acte normative, cât și documente de politici și documente de planificare, la nivel central și local, consolidând astfel caracterul cuprinzător al legii. Astfel, autoritățile publice trebuie să asigure participarea publică în procesul decizional al următoarelor tipuri de decizii:

- a) legile și documentele de politici adoptate de Parlamentul Republicii Moldova;
- b) decretele Președintelui Republicii Moldova;
- c) hotărârile și ordonanțele Guvernului;
- d) actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate;
- e) actele normative ale autorităților publice autonome;
- f) actele normative ale autorităților administrației publice locale;
- g) documentele de planificare și documentele de politici publice ale Guvernului;
- h) documentele de politici ale autorităților publice autonome, cu excepțiile prevăzute în Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative;
- i) documentele de politici de nivel local.

Alineatul (4) instituie regula de corelare cu legislația specială (de ex.: de mediu sau de urbanism), precizând că legea are caracter de cadru general și nu înlătură aplicarea reglementărilor speciale privind participarea publică prevăzute în alte acte normative.

Articolul 3. Noțiuni principale

Articolul stabilește cadrul terminologic al legii, prin definirea principalelor concepte utilizate pe parcursul actului normativ, cu scopul de a asigura claritate, coerență și interpretare unitară a dispozițiilor legale.

Noțiunea de *participare publică* este definită ca implicarea părților interesate în procesul decizional, consacrand astfel principiul că procesul de elaborare a deciziilor publice nu este unul exclusiv administrativ, ci presupune contribuția activă a societății. Această definiție oferă fundamentul normativ pentru toate mecanismele de participare prevăzute de lege.

Prin conceptul de *parte interesată* este recunoscut caracterul larg și incluziv al participării, întrucât orice persoană fizică sau juridică care poate fi afectată de o decizie sau care dorește să se implice în procesul decizional este îndreptățită să participe. Astfel, legea evită limitarea participării la anumite categorii formale și promovează deschiderea procesului decizional către întreaga societate.

Definirea *grupurilor specifice* introduce o dimensiune clară de incluziune și echitate, recunoscând explicit existența unor categorii subreprezentate sau vulnerabile. Enumerarea tinerilor, femeilor,

populației rurale, minorităților naționale, persoanelor cu venituri reduse, persoanelor cu dizabilități, imigranților și vârstnicilor creează obligația implicită pentru autorități de a adapta mecanismele de participare astfel încât acestea să fie efectiv accesibile pentru aceste categorii.

Noțiunea de *decizie* este raportată la categoria de acte prevăzute de lege, ceea ce permite delimitarea clară a sferei de aplicare a normelor privind transparența și participarea. În același timp, această definiție asigură coerența între articolul de definiție și restul cadrului normativ.

Prin conceptul de *autoritate publică-autor* este identificat actorul instituțional responsabil pentru inițierea, elaborarea, adoptarea sau promovarea proiectului de decizie. Această precizare este esențială pentru stabilirea responsabilităților și a obligațiilor procedurale în cadrul procesului decizional.

Definirea *procesului decizional* ca ansamblu al etapelor de inițiere, elaborare și adoptare a deciziilor subliniază faptul că participarea publică nu se limitează la o etapă formală, ci trebuie să fie integrată pe întreg parcursul procesului.

Noțiunea de *recomandare* este definită ca expresie consultativă a opiniei părților interesate, subliniind caracterul non-obligatoriu din punct de vedere juridic, dar relevant din perspectiva calității deciziei. Această clarificare sprijină o înțelegere corectă a rolului contribuțiilor publice în procesul decizional.

Prin definirea *inițierii procesului decizional* este evidențiată importanța etapei preliminare de consultare, anterior elaborării propriu-zise a proiectului de decizie. Această etapă are ca scop identificarea problemelor publice, a necesităților și a priorităților, contribuind la fundamentarea mai riguroasă a opțiunilor de politici publice.

Noțiunea de *consultare publică* este formulată într-un sens larg, ca proces prin care orice parte interesată poate formula recomandări în cadrul procesului decizional, stabilind astfel deschiderea procedurii și accesul nediscriminatoriu la exprimarea opiniilor.

Definirea *ședinței de consultare publică* evidențiază caracterul de dialog deschis și inclusiv al acestui exercițiu, precum și flexibilitatea formelor de organizare – fizic, online sau mixt – adaptate contextului și nevoilor participanților.

Prin conceptul de *platformă consultativă permanentă a autorității administrației publice centrale* este instituit un mecanism de dialog structural și continuu între autorități și părțile interesate. Aceste grupuri de lucru permanente nu se limitează la consultarea unor proiecte punctuale, ci permit discutarea constantă a subiectelor de interes public sporit.

Noțiunea de *consiliu de participare / consiliu de transparență* consacră un mecanism similar la nivel local, prin instituirea unui organ consultativ și de dialog permanent pe lângă autoritățile administrației publice locale, cu scopul de a asigura implicarea sistematică a comunității în procesul decizional.

Definirea *inițiativei civice* recunoaște dreptul cetățenilor de a-și exprima voința colectivă și de a propune inițierea elaborării deciziilor atât la nivel național, cât și la nivel local. Această noțiune oferă fundamentul juridic pentru mecanismul participativ descris detaliat ulterior în lege.

Articolul 4. Principiile participării publice

Principiul *respectului reciproc* creează cadrul etic al dialogului public. Prin acesta este promovată interacțiunea constructivă între autorități și părțile interesate, cu recunoașterea legitimității opiniilor diferite. Sunt excluse explicit comportamentele incompatibile cu un dialog democratic, precum atacurile verbale, amenințările, defăimarea, denigrarea sau discursul instigator la ură. În aplicare, acest principiu presupune că autoritățile trebuie să creeze spații de consultare sigure, iar participanții să respecte regulile elementare ale comunicării civilizate.

Principiul *transparenței* impune autorităților obligația de a informa părțile interesate atât proactiv, cât și la cerere, cu privire la toate aspectele relevante ale procesului decizional. În practică, acest principiu

se reflectă prin publicarea la timp a proiectelor de decizii, a documentelor de fundamentare, a calendarului consultărilor și a rezultatelor procesului participativ.

Prin principiul *accesibilității* se consacră obligația de a asigura acces egal la procesul de consultare, atât din punct de vedere fizic, cât și digital și informațional. Aplicarea acestui principiu presupune adaptarea formatelor de consultare la nevoile diferitelor categorii de participanți, utilizarea unui limbaj clar, asigurarea accesului pentru persoanele cu dizabilități și oferirea alternativelor de participare online și offline.

Principiul *incluziunii* completează accesibilitatea prin obligativitatea identificării proactive și implicării efective a persoanelor din grupurile specifice. Nu este suficient ca participarea să fie formal deschisă tuturor; autoritățile trebuie să depună eforturi concrete pentru a ajunge la categoriile subreprezentate și pentru a crea condiții reale de participare pentru acestea.

Prin principiul *nediscriminării* este garantat tratamentul egal al tuturor părților interesate implicate în procesul decizional, fără distincții nejustificate și fără discriminare directă sau indirectă. În aplicare, acest principiu presupune evitarea favorizării anumitor grupuri sau excluderea altora pe criterii arbitrar.

Principiul *responsabilității* conferă substanță participării publice. Autoritățile nu trebuie doar să organizeze consultări formale, ci să implice părțile interesate în momentele relevante ale procesului decizional, atunci când problema, soluțiile, obiectivele și metodele de implementare pot fi încă influențate. Totodată, autoritățile au obligația de a examina recomandările recepționate și de a comunica public rezultatele examinării, ceea ce consolidează încrederea în proces.

Principiul *proporționalității* presupune adaptarea formelor și duratei consultărilor publice în funcție de impactul proiectului de decizie. Proiectele cu impact major necesită consultări mai ample și mai diversificate, în timp ce proiectele cu impact limitat pot fi supuse unor proceduri mai simplificate, fără a compromite însă dreptul la participare.

Prin principiul *integrității* este protejat procesul participativ împotriva capturării de interese private sau de grupuri de interese. Autoritățile au obligația de a preveni și contracara manifestări precum dezinformarea, presiunile nelegitime sau tentativele de manipulare în scopuri politice, comerciale sau de altă natură. În practică, acest principiu justifică reguli clare de moderare a consultărilor și mecanisme de prevenire a conflictelor de interese.

Principiul *evaluării periodice* introduce o abordare de învățare instituțională. Participarea publică nu este privită ca un proces static, ci ca unul care trebuie analizat constant pentru a identifica deficiențe, pentru a evalua atingerea obiectivelor și pentru a îmbunătăți calitatea guvernantei.

În final, principiul *asigurării resurselor* recunoaște faptul că participarea publică efectivă presupune capacitate instituțională. Autoritățile au obligația de a planifica și aloca resurse umane competente, resurse financiare și resurse tehnice suficiente pentru a organiza consultări de calitate și pentru a susține un dialog real cu societatea.

Articolul 5. Dreptul la participare publică

Articolul consacră dreptul general la participare publică, stabilind că orice parte interesată poate participa la procesul decizional al autorităților publice, în formele și condițiile prevăzute de prezenta lege și de alte acte normative aplicabile. Norma are rol de garanție juridică a exercitării dreptului la implicare în procesul decizional.

Articolul 6. Condiții generale pentru asigurarea participării publice

Articolul stabilește obligațiile fundamentale ale autorității publice-autor în raport cu participarea publică și configurează participarea ca o responsabilitate instituțională, nu ca o opțiune facultativă.

Norma consacră ideea că fiecare proiect de decizie trebuie să fie însoțit de un proces real de consultare a părților interesate, organizat în condițiile și cu respectarea standardelor prevăzute de lege.

Autoritatea publică are obligația de a consulta opinia părților interesate și de a asigura participarea publică pe tot parcursul procesului decizional aferent proiectelor de decizii. Această prevedere instituie caracterul obligatoriu al consultării și impune integrarea participării în practica curentă de elaborare a politicilor și a actelor administrative.

Un accent distinct este pus pe calitatea comunicării. Autoritatea publică trebuie să informeze publicul atât prin comunicare generală, cât și prin comunicare direcționată, într-un termen util și prin utilizarea unor formate ușor accesibile și reutilizabile. Această obligație presupune nu doar publicarea formală a informației, ci și adaptarea conținutului și a canalelor de comunicare la specificul diferitelor categorii de părți interesate.

Articolul introduce și cerința utilizării unui limbaj simplu, clar și concis în comunicarea privind procesul decizional. În practică, aceasta înseamnă că informațiile publicate nu trebuie să fie excesiv de tehnice sau inaccesibile, ci formulate astfel încât să poată fi înțelese de publicul larg, nu doar de specialiști.

Un element central al articolului îl constituie obligația de asigurare proactivă a accesului la informație prin publicarea sistematică a unui set extins de informații pe portalul de participare publică – particip.gov.md și pe site-ul oficial al autorității, prin referință directă la portalul guvernamental particip.gov.md. Această reglementare transformă portalul într-un punct unic de acces pentru informațiile relevante privind transparența decizională.

Lista informațiilor care trebuie publicate reflectă întregul ciclu al procesului decizional. Autoritatea este obligată să facă publică lista părților interesate, structurată pe domenii de competență, ceea ce facilitează consultarea direcționată și planificarea participării. Sunt făcute publice și informațiile privind mecanismele permanente de dialog – platforme consultative sau consilii – inclusiv componența acestora, regulamentele de funcționare și procesele-verbale ale ședințelor, consolidând transparența asupra modului în care funcționează aceste structuri.

Articolul impune publicarea datelor de contact ale persoanei sau subdiviziunii responsabile de participarea publică, facilitând comunicarea directă dintre autoritate și cetățeni. Totodată, sunt făcute publice reglementările interne privind procedurile de participare, ceea ce permite publicului să înțeleagă regulile după care funcționează procesul decizional.

Pe parcursul procesului, autoritatea trebuie să publice anunțurile de inițiere a elaborării proiectelor de decizii, proiectele supuse consultării, anunțurile privind organizarea ședințelor de consultare, precum și eventualele anunțuri privind retragerea proiectelor, cu indicarea motivelor. Această succesiune de obligații asigură vizibilitatea fiecărei etape a procesului decizional.

La finalul consultărilor, autoritatea are obligația de a publica rezultatele procesului participativ, inclusiv sinteza recomandărilor, procesul-verbal al ședințelor și, acolo unde este cazul, înregistrările audio sau video. În acest mod, se creează o trasabilitate clară între opiniile exprimate și rezultatele procesului.

Articolul acoperă și etapa post-consultare, impunând publicarea dosarelor proiectelor de decizii promovate spre adoptare sau adoptate, precum și a referințelor către actele finale publicate în registrele oficiale (legis.md sau actelocale.gov.md). De asemenea, este prevăzută publicarea unui raport anual privind participarea publică, care devine un instrument de autoevaluare instituțională și de responsabilizare publică. Datele statistice pentru raportul instituțional vor putea fi generate de portalul particip.gov.md în condițiile în care autoritatea publică va asigura disciplina publicării informațiilor în mod consecvent și complet.

Pe lângă obligațiile de transparență, articolul reglementează și dimensiunea organizatorică internă. Autoritatea publică trebuie să desemneze o persoană responsabilă de coordonarea și monitorizarea participării publice, să adopte reglementări interne privind procedurile de participare – inclusiv proceduri speciale pentru implicarea grupurilor specifice – și să planifice resursele necesare pentru funcționarea efectivă a acestui mecanism.

Articolul 7. Formele participării publice

Articolul stabilește cadrul general prin care participarea publică este realizată efectiv în procesul decizional și delimitează cele două mecanisme principale prin care părțile interesate pot interveni asupra procesului de elaborare a deciziilor publice.

Prima modalitate de realizare a participării publice este cea instituțională, organizată de autoritatea publică, care include informarea, consultarea publică și implicarea părților interesate în procesul decizional, potrivit procedurilor detaliate în Capitolul II al legii. Prin această formulare, participarea publică nu este limitată la exprimarea punctuală a opiniilor, ci presupune un proces gradual, care începe cu informarea corectă a publicului, continuă cu consultarea structurată și poate avansa către forme mai profunde de implicare, în funcție de natura și impactul deciziei.

Această primă modalitate consacră responsabilitatea autorităților publice de a iniția și organiza procese participative, de a crea cadrul procedural și de a asigura condițiile necesare pentru ca părțile interesate să poată contribui în mod real la formularea deciziilor.

A doua modalitate de realizare a participării publice este inițiativa civică, prin care cetățenii nu așteaptă inițierea consultărilor de către autoritate, ci pot acționa proactiv pentru a propune inițierea elaborării unor decizii. Acest mecanism, reglementat distinct în Capitolul III, oferă cetățenilor un instrument formal de intervenție în agenda publică, consolidând dimensiunea activă și deliberativă a participării.

Prin combinarea acestor două mecanisme, participarea organizată de autorități și inițiativa generată de cetățeni, se conturează un model echilibrat de participare publică, în care procesul decizional este deschis atât prin voința instituțională a autorităților, cât și prin inițiativa societății.

Articolul 8. Portalul de participare publică

Prin definirea portalului drept platformă digitală centralizată și punct principal de acces al părților interesate la procesele decizionale ale autorităților publice, norma urmărește să concentreze într-un singur spațiu informația relevantă despre consultări, proiecte de decizii, ședințe publice și alte forme de participare. În aplicare practică, aceasta înseamnă că cetățenii nu mai trebuie să caute informația dispersată pe multiple site-uri instituționale, ci pot urmări procesul decizional într-un mod unitar, previzibil și accesibil.

Portalul nu este conceput doar ca un instrument pasiv de publicare a informației, ci ca un mecanism activ de facilitare a participării publice. Prin intermediul său pot fi accesate proiecte de decizii, pot fi transmise recomandări, pot fi urmărite consultările publice, pot fi susținute inițiative civice și pot fi monitorizate rezultatele procesului decizional. Astfel, portalul devine un spațiu de interacțiune între autorități și societate, nu doar o arhivă digitală.

Totodată, este prevăzut că modul concret de funcționare și utilizare a portalului este stabilit de Guvern, fapt ce oferă flexibilitate tehnică și instituțională, permițând astfel adaptarea continuă a portalului la evoluțiile tehnologice, la nevoile utilizatorilor și la cerințele procesului decizional, fără a fi necesară modificarea frecventă a legii.

Articolul 9. Platforma e-Democrație

Platforma e-Democrație este determinată ca instrument digital de susținere a democrației participative și de facilitare a implicării cetățenilor în procesul decizional.

Prin definirea platformei ca mecanism care creează oportunități de participare prin instrumente digitale, norma evidențiază faptul că e-Democrație nu este doar un canal de informare, ci o infrastructură activă de participare. În aplicare practică, aceasta presupune că cetățenii pot utiliza platforma pentru a lansa inițiative civice, pentru a susține inițiativele altor cetățeni, pentru a participa la exerciții de consultare digitală prin sondaje și pentru a interacționa direct cu autoritățile în formele prevăzute de lege.

Articolul stabilește că modul de funcționare și utilizare a platformei este reglementat de Guvern, fapt ce permite adaptarea continuă a funcționalităților tehnice ale platformei la nevoile utilizatorilor, la evoluțiile tehnologice și la obiectivele politicilor publice, fără a încălca legea cu detalii tehnice rigide.

Capitolul II: Consultarea publică

reglementează procedura generală de consultare în procesul decizional, incluzând etapele inițierii, consultării, obligațiile autorităților publice privind informarea, implicarea părților interesate, analiza contribuțiilor și asigurarea răspunsului instituțional (feedbackului). Sunt stabilite cerințe minime procedurale menite să asigure transparența, previzibilitatea și caracterul efectiv al consultărilor.

Articolul 10. Formele de consultare publică

Articolul stabilește arhitectura procedurală a consultării publice și oferă autorităților publice un cadru flexibil, dar structurat, pentru organizarea dialogului cu părțile interesate. Norma nu limitează consultarea la un singur instrument, ci creează un portofoliu de mecanisme participative care pot fi utilizate în funcție de natura deciziei, de impactul acesteia și de specificul publicului vizat.

Consultarea publică este realizată, în primul rând, prin solicitarea recomandărilor în formă scrisă pentru toate proiectele de decizii care intră în domeniul de aplicare al legii. Această regulă instituie un standard minim obligatoriu de consultare: indiferent de complexitatea sau impactul proiectului, părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a transmite opinii și propuneri în scris.

Pentru anumite categorii de proiecte cu impact mai pronunțat, legea prevede și desfășurarea ședințelor de consultare publică. Aceste ședințe oferă un spațiu de dialog direct între autorități și părțile interesate și permit clarificarea argumentelor, exprimarea diversității de opinii și construirea unei dezbateri publice reale. În același timp, articolul permite organizarea ședințelor și pentru alte proiecte, atunci când contextul sau interesul public o justifică.

De asemenea, este prevăzută utilizarea unor formate de lucru care presupun implicarea activă și continuă a părților interesate. Sunt recunoscute atât mecanismele instituționalizate – cum sunt platformele consultative permanente la nivel central și organele consultative permanente la nivel local – cât și formatele flexibile, precum grupurile de lucru ad-hoc, atelierele și mesele rotunde. Prin această diversitate de instrumente, autoritățile pot adapta consultarea la complexitatea subiectului și la profilul participanților.

Consultarea publică nu este limitată la metode deliberative clasice. Articolul prevede expres posibilitatea utilizării sondajelor de opinie prin intermediul platformei e-Democrație, ceea ce permite colectarea sistematică a opiniilor din partea unui public larg. Sunt recunoscute și formele alternative de dialog, precum adunările cetățenești sau dialogurile naționale, care pot fi utilizate în special pentru subiecte de interes major sau cu impact social extins. Totodată, norma lasă deschisă posibilitatea utilizării și a altor forme de consultare, încurajând inovația și adaptarea practicilor participative.

Articolul nu se limitează la enumerarea instrumentelor, ci introduce și cerințe calitative privind modul de organizare a consultărilor. Autoritatea publică are obligația de a identifica părțile interesate relevante și grupurile specifice potențial afectate de decizie, ceea ce presupune o analiză prealabilă a impactului și a actorilor implicați. Nu este suficientă publicarea generală a informației; autoritatea trebuie să se asigure că actorii relevanți sunt recunoscuți și incluși.

Pentru identificarea și implicarea părților interesate relevante procesului decizional concret, autoritatea publică – autor poate utiliza mai multe orientări, precum:

- a) cele mai evidente părți interesate care sunt afectate de problemele identificate și cele care participă la apariția acestora;
- b) autorități și/sau instituții publice;
- c) asociații de afaceri și/sau profesionale;
- d) anumite grupuri de întreprinderi/antreprenori (după sector economic, mărime, locul de activitate, alte caracteristici, după caz);
- e) anumite grupuri de cetățeni (după vârstă, regiune, venit, gen, dizabilitate, calitatea de consumatori, domeniul de activitate sau ocupare/muncă, alte caracteristici, după caz);
- f) organizații necomerciale (după domeniu de activitate, locul de activitate, categoriile de cetățeni ce le reprezintă, alte caracteristici, după caz).

Odată identificate aceste categorii, autoritatea are obligația de a le implica efectiv în procesele de consultare. Această prevedere mută accentul de la participarea formală la participarea reală și obligă instituțiile să creeze condiții concrete de implicare pentru actorii vizați.

Un element esențial îl constituie cerința privind calitatea comunicării: informațiile trebuie elaborate și diseminate într-un limbaj clar, simplu și accesibil, adaptat diferitelor niveluri de înțelegere și nevoi de comunicare. În aplicare practică, aceasta presupune utilizarea rezumatelor, a materialelor explicative, a vizualizărilor și evitarea excesului de limbaj tehnic.

Pentru a asigura calitatea dialogului, articolul permite autorităților să atragă experți externi, inclusiv pentru facilitarea și moderarea consultărilor sau pentru organizarea formelor alternative de dialog. Această prevedere recunoaște faptul că procesele participative eficiente necesită uneori competențe specializate în facilitare, comunicare și deliberare.

Pentru formatele de implicare activă, precum grupurile de lucru sau structurile consultative, este introdus principiul transparenței selecției. Selectarea părților interesate trebuie să se realizeze printr-o procedură deschisă, cu publicarea criteriilor de selectare, ceea ce reduce riscul favorizării arbitrare și consolidează credibilitatea procesului.

Articolul consacră și principiul proporționalității în alegerea formelor de consultare: forma și intensitatea consultării trebuie stabilite în funcție de impactul public al proiectului și de interesul public față de acesta. Astfel, proiectele cu impact major trebuie să beneficieze de consultări mai ample și mai diversificate, în timp ce proiectele tehnice sau cu impact limitat pot fi supuse unor proceduri mai simplificate, fără a compromite dreptul la participare.

În final, este prevăzut un mecanism de standardizare și coerență la nivel guvernamental, prin stabilirea faptului că instrucțiunile și ghidurile privind organizarea diferitor forme de consultare publică sunt aprobate prin ordinul Secretarului general al Guvernului. Această soluție va permite dezvoltarea unor practici unitare la nivelul administrației publice, fără a încălca legea cu detalii metodologice excesive. Totodată, acest fapt va facilita ajustarea, adaptarea sau completarea metodologiilor de implementare fără a necesita modificări legislative frecvente.

Articolul 11. Inițierea elaborării proiectului de decizie

Articolul reglementează prima etapă formală a procesului participativ – inițierea procesului decizional – și stabilește reguli clare pentru asigurarea transparenței și a implicării timpurii a părților interesate. Prin aceste dispoziții, legea stabilește de principiu că participarea publică trebuie să înceapă înainte de elaborarea propriu-zisă a proiectului de decizie, atunci când problema și opțiunile de soluționare sunt încă deschise.

Procesul este declanșat prin publicarea, pe portalul de participare publică, a anunțului privind inițierea elaborării proiectului de decizie. Acest anunț nu are un caracter pur formal, ci trebuie să ofere informații suficiente pentru ca părțile interesate să înțeleagă despre ce decizie este vorba și cum pot contribui la conturarea acesteia. Prin includerea datei publicării, a obiectului și scopului proiectului, a termenului și modalității de transmitere a recomandărilor, precum și a datelor de contact ale persoanei responsabile, se creează premisele unui dialog real și organizat.

Articolul permite ca, încă din etapa de inițiere, autoritatea să ofere informații suplimentare relevante: materiale de context, intenția de a constitui un grup de lucru, organizarea unei ședințe de consultare prealabile, desfășurarea unui sondaj de opinie sau, după caz, aplicarea procedurii accelerate. Aceste elemente sporesc transparența procesului și permit părților interesate să înțeleagă din timp care va fi calea participativă a procesului decizional.

Pentru a evita consultările pur formale, articolul prevede că anunțul nu trebuie doar publicat general, ci și transmis direcționat către părțile interesate, utilizând lista părților interesate, gestionată de autoritate prin intermediul portalului particip. Această obligație consolidează ideea de participare activă și planificată, nu de simplă informare pasivă.

În completarea canalului principal – particip.gov.md – autoritatea poate utiliza și alte forme de comunicare: afișajul la sediu, mass-media, rețelele de socializare sau alte canale relevante. Aceasta permite adaptarea comunicării la specificul publicului și crește șansele ca informația să ajungă la un număr cât mai larg de cetățeni.

Articolul stabilește și garanții procedurale privind timpul efectiv de participare. Sunt prevăzute termene minime distincte pentru transmiterea recomandărilor, diferențiate în funcție de tipul și impactul proiectelor de decizii. Regula generală este de 10 zile lucrătoare pentru proiectele de acte normative și 15 zile lucrătoare – pentru proiectele documentelor de politici și de planificare strategică. Această abordare reflectă principiul proporționalității și oferă părților interesate un interval rezonabil pentru analiză și formularea contribuțiilor. Totodată, este recunoscut faptul că anumite proiecte pot necesita mai mult timp, iar autoritatea are posibilitatea de a extinde termenul atunci când complexitatea subiectului o impune.

Etapa inițierii nu se încheie odată cu expirarea termenului de transmitere a recomandărilor. Autoritatea are obligația de a analiza contribuțiile recepționate și de a elabora o sinteză a recomandărilor, care este publicată pe portalul de participare publică, creând o legătură clară între contribuțiile exprimate de public și etapele ulterioare ale procesului decizional și consolidând încrederea în faptul că participarea nu este ignorată, ci tratată ca un element relevant al procesului.

Articolul 12. Consultarea publică a proiectului de decizie

Articolul reglementează etapa centrală a participării publice – consultarea propriu-zisă a proiectului de decizie – și stabilește standarde clare de transparență, informare și implicare a părților interesate după ce autoritatea a elaborat versiunea inițială a proiectului.

După finalizarea versiunii inițiale a proiectului de decizie, autoritatea publică are obligația de a lansa consultarea publică prin publicarea, pe portalul de participare publică, a unui anunț dedicat consultării. Acest anunț trebuie să ofere publicului nu doar acces la textul proiectului, ci și un context suficient pentru a permite o înțelegere reală a conținutului și a impactului acestuia.

Prin includerea obligatorie a proiectului de decizie și a materialelor aferente – inclusiv, după caz, a sintezei recomandărilor recepționate în etapa anterioară – se asigură continuitatea procesului participativ. Părțile interesate pot vedea astfel nu doar forma actuală a proiectului, ci și modul în care observațiile formulate anterior au fost reflectate sau analizate.

Articolul impune prezentarea unor informații esențiale precum domeniul de politică, obiectivele proiectului și principalele prevederi ale acestuia, ceea ce contribuie la accesibilizarea informației și la înțelegerea clară a mizei consultării. Totodată, sunt incluse datele de contact ale persoanei responsabile și termenul-limită pentru transmiterea recomandărilor, astfel încât dialogul să fie organizat și funcțional.

Pentru a spori predictibilitatea și transparența, autoritatea trebuie să anunțe din timp dacă intenționează să organizeze ședințe de consultare publică sau alte formate de lucru cu implicarea părților interesate. De asemenea, în situațiile excepționale în care este aplicată procedura accelerată, autoritatea trebuie să indice acest fapt și să ofere argumentarea corespunzătoare.

Ca și în etapa inițierii, anunțul de consultare nu este destinat doar publicării generale. Autoritatea are obligația de a-l transmite direcționat părților interesate, prin intermediul portalului, utilizând lista părților interesate, gestionată de instituție. Această prevedere consolidează caracterul activ al consultării și responsabilitatea instituțională pentru implicarea reală a actorilor relevanți.

Pentru a maximiza vizibilitatea consultării, articolul permite utilizarea unor canale complementare de comunicare: afișaj la sediul autorității, mass-media, rețele sociale sau alte instrumente de comunicare publică. Astfel, consultarea nu este limitată la publicul deja conectat la portal, ci poate ajunge la un spectru mai larg de cetățeni.

Sunt stabilite și garanții procedurale privind timpul efectiv de participare. Termenele minime pentru transmiterea recomandărilor sunt diferențiate în funcție de tipul și impactul proiectelor de decizii, ceea ce reflectă principiul proporționalității. Regula generală este de 10 zile lucrătoare pentru proiectele de acte normative și 15 zile lucrătoare – pentru proiectele documentelor de politici și de planificare strategică. Totodată, autoritatea poate extinde aceste termene atunci când proiectul este complex sau generează un interes public sporit, ceea ce permite adaptarea procesului la realitățile concrete.

Etapă consultării se încheie prin obligația autorității de a analiza toate recomandările recepționate și de a elabora o sinteză a acestora, care trebuie publicată pe portalul de participare publică. Această obligație asigură trasabilitatea procesului și oferă publicului posibilitatea de a verifica modul în care contribuțiile au fost luate în considerare, consolidând astfel credibilitatea și legitimitatea procesului decizional.

Articolul 13. Înaintarea și examinarea recomandărilor

Articolul reglementează modul în care părțile interesate își pot exercita efectiv dreptul de a contribui la procesul decizional și stabilește garanții procedurale pentru ca aceste contribuții să fie tratate într-un mod transparent, responsabil și verificabil.

Legea consacră dreptul oricărei părți interesate de a formula recomandări atât în formă scrisă, cât și în formă verbală. Recomandările scrise pot fi transmise prin mai multe canale – prin portalul de participare publică, prin poștă, prin e-mail sau direct la sediul autorității – ceea ce oferă flexibilitate și accesibilitate. Recomandările verbale pot fi formulate în cadrul ședințelor de consultare publică sau al altor formate de lucru organizate de autoritate, ceea ce permite exprimarea opiniilor și în cadrul dialogului direct.

Pentru a asigura trasabilitatea și seriozitatea procesului, articolul stabilește cerințe minime pentru recomandările scrise: acestea trebuie să conțină data transmiterii și datele de contact ale expeditorului și trebuie să fie înregistrate oficial de către autoritatea publică. Această regulă contribuie la ordonarea procesului, la evitarea confuziilor și la posibilitatea de a urmări modul de examinare a fiecărei contribuții.

Recomandările formulate verbal nu sunt tratate ca simple opinii informale, ci trebuie consemnate în mod oficial în procesele-verbale ale ședințelor sau ale formatelor de lucru. În acest fel, contribuțiile exprimate oral dobândesc aceeași relevanță procedurală ca și cele formulate în scris.

Un element esențial al articolului este obligația de a include toate recomandările recepționate, atât în etapa de inițiere, cât și în etapa de consultare a proiectului, în sinteza recomandărilor. Această sinteză trebuie elaborată potrivit unui format standardizat, prevăzut de legislația privind actele normative, ceea ce permite o abordare uniformă și verificabilă la nivelul întregii administrații publice. Practic, sinteza devine documentul-cheie care reflectă dialogul dintre autoritate și societate.

Articolul precizează expres că autoritatea are obligația de a examina fiecare recomandare și de a decide acceptarea sau neacceptarea acesteia, integral sau parțial. Această examinare nu poate fi arbitrară: rezultatul trebuie consemnat în sinteză, iar în cazurile în care recomandarea este respinsă sau acceptată doar parțial, autoritatea trebuie să ofere o argumentare clară. Această regulă consolidează principiul responsabilității și obligă autoritatea să trateze contribuțiile publice cu seriozitate.

În procesul de analiză a recomandărilor, autoritatea trebuie să urmărească echilibrarea intereselor diferite: interese individuale, interese sectoriale și interesul general. Această prevedere reflectă natura complexă a procesului decizional public, în care opiniile pot fi divergente, iar rolul autorității este de a construi o soluție echilibrată și legitimă.

Totodată, articolul clarifică faptul că participarea publică nu înseamnă transferarea responsabilității decizionale către public. Autoritatea publică păstrează dreptul și obligația de a lua decizia finală și de a-și asuma responsabilitatea instituțională, chiar și atunci când opiniile exprimate în procesul de consultare sunt critice sau contradictorii. Diferența fundamentală este că această decizie trebuie adoptată cu respectarea transparenței și a responsabilității publice și cu explicarea modului în care au fost tratate contribuțiile societății.

Articolul 14. Ședința de consultare publică

Ședința de consultare publică este unul dintre instrumentele centrale ale dialogului dintre autorități și societate. Articolul stabilește reguli clare pentru organizarea, desfășurarea și garantarea caracterului echitabil al acestui exercițiu participativ.

Norma pornește de la ideea că ședința de consultare publică nu este un eveniment rigid, limitat la o singură etapă, ci poate fi utilizată în mod flexibil pe tot parcursul procesului decizional. Autoritatea poate organiza astfel de ședințe atât pentru a discuta intenția de elaborare a unei decizii, cât și pentru a dezbate un proiect deja formulat. Această abordare consolidează principiul participării timpurii și continue.

Pentru proiectele de decizii cu impact major, articolul transformă ședința de consultare publică din opțiune în obligație. Sunt considerate de impact semnificativ acele decizii care modifică substanțial cadrul normativ, afectează stabilitatea unui domeniu, produc consecințe importante asupra dezvoltării economice, sociale, culturale sau de mediu sau vizează obiective strategice și programe majore. Astfel este definit un prag clar peste care dialogul direct cu publicul devine obligatoriu, nu facultativ.

Articolul stabilește și reguli privind transparența organizării ședinței. Anunțul privind desfășurarea acesteia trebuie publicat cu cel puțin cinci zile lucrătoare înainte și trebuie să conțină informații suficiente pentru a permite participarea efectivă: formatul (fizic, online sau mixt), data și locul, modalitatea de conectare pentru sesiunile online, procedura de înregistrare, agenda ședinței, documentele supuse discuției și datele de contact ale persoanei responsabile.

Ca și în cazul celorlalte etape ale procesului participativ, autoritatea are obligația de a transmite anunțul direcționat către părțile interesate, nu doar de a-l publica general. În plus, poate utiliza și canale complementare de comunicare, precum mass-media, afișajul public sau rețelele sociale, pentru a asigura o acoperire cât mai largă.

Desfășurarea ședinței este structurată în mod clar. Reprezentantul autorității prezintă, în funcție de etapă, fie justificarea inițierii și problematica abordată, fie proiectul concret de decizie. În paralel,

părțile interesate participante trebuie să aibă posibilitatea reală de a formula verbal recomandări. În cazul ședințelor online sau mixte, legea impune expres asigurarea posibilității de intervenție a participanților conectați la distanță, evitând transformarea acestora în simpli spectatori.

Pentru a proteja calitatea dialogului, articolul impune informarea participanților cu privire la regulile de desfășurare a ședinței. Această regulă este esențială pentru aplicarea practică a principiilor respectului reciproc, echității și nediscriminării și pentru prevenirea monopolizării discuției de către un număr restrâns de participanți.

Pentru anumite categorii de proiecte cu impact major, în mod special documentele de politici și de planificare strategică, legea introduce o garanție suplimentară: la etapa consultării publice a proiectului, autoritatea este obligată să organizeze cel puțin o ședință de consultare publică. Această obligație elimină riscul consultărilor exclusiv formale și asigură existența unui spațiu real de dialog public pentru deciziile sensibile.

Un element deosebit de important este mecanismul de protecție a dreptului la participare. Dacă o parte interesată constată că procedurile de participare publică nu au fost respectate, aceasta poate solicita organizarea unei ședințe de consultare publică, iar autoritatea nu are dreptul să refuze o asemenea solicitare, dacă este formulată înainte de adoptarea deciziei. Astfel se oferă un instrument concret de corectare a eventualelor derapaje procedurale și se consolidează caracterul justițiabil al dreptului la participare.

În general, articolul transformă ședința de consultare publică dintr-un exercițiu simbolic într-un mecanism procedural robust, previzibil și protejat, capabil să susțină un dialog real și credibil între autorități și societate.

Articolul 15. Consultarea publică repetată

Articolul asigură o garanție suplimentară pentru calitatea și integritatea procesului participativ, reglementând situațiile în care un proiect de decizie trebuie supus consultării publice repetate. Prin această normă, legea previne situațiile în care un proiect este modificat substanțial după consultare, fără ca publicul să mai aibă posibilitatea reală de a se pronunța asupra noii versiuni.

Consultarea publică repetată devine obligatorie atunci când, după etapa de consultare, de avizare sau de expertizare, proiectul de decizie este completat cu elemente noi de substanță sau când modificările operate depășesc 30% din conținutul textului. Această regulă creează un prag obiectiv și verificabil și transmite un mesaj clar: modificările substanțiale nu pot fi operate „în afara procesului participativ”.

În asemenea situații, autoritatea publică are obligația de a relua procedura de consultare prin publicarea unui nou anunț suplimentar la dosarul de pe portalul particip.gov.md. Conținutul acestui anunț este structurat astfel încât să ofere, din nou, toate informațiile necesare pentru o participare informată: proiectul actualizat, materialele aferente, sinteza recomandărilor formulate anterior, domeniul de politică, obiectivele și principalele prevederi, datele de contact ale persoanei responsabile, precum și termenul și modalitatea de transmitere a recomandărilor. În plus, dacă se prevede organizarea unei ședințe de consultare publică, acest lucru trebuie indicat expres.

Prin includerea obligatorie a sintezei recomandărilor din etapele anterioare, se asigură continuitatea și transparența procesului și se permite publicului să observe nu doar forma actualizată a proiectului, ci și modul în care acesta a evoluat în urma contribuțiilor și a analizelor succesive.

Articolul stabilește termene minime distincte pentru transmiterea recomandărilor în cadrul consultării repetate. Acestea sunt mai scurte decât în cazul consultării inițiale, de 5 zile lucrătoare pentru actele normative și de 10 zile lucrătoare pentru documentele de politici și de planificare strategică, ceea ce reflectă faptul că părțile interesate au deja un nivel de familiarizare cu proiectul, dar rămân suficient

de rezonabile pentru a permite formularea unor opinii argumentate. Și aici este respectat principiul proporționalității, prin diferențierea termenelor în funcție de tipul și impactul proiectelor de decizii. La fel ca în etapele anterioare, consultarea repetată nu se încheie formal prin expirarea termenului. Autoritatea are obligația de a analiza recomandările recepționate, de a elabora sinteza acestora conform procedurii standard și de a o publica pe portalul particip.gov.md. Astfel, procesul își păstrează coerența și trasabilitatea, iar părțile interesate beneficiază de aceleași garanții de transparență și responsabilitate ca și în consultarea inițială.

Articolul consolidează credibilitatea întregului mecanism de participare publică, demonstrând că consultarea nu este un exercițiu formal bifat la începutul procesului, ci un dialog real care trebuie reluat ori de câte ori substanța deciziei se modifică semnificativ.

Articolul 16. Procesul decizional accelerat

Sunt reglementate situațiile excepționale în care autoritatea publică poate deroga de la regula generală a consultării publice și stabilește limite clare pentru utilizarea acestei proceduri derogatorii, astfel încât mecanismul să nu fie deturnat sau utilizat abuziv.

Legea pornește de la premisa că participarea publică este regula, iar neorganizarea consultării reprezintă o excepție strict justificată. Autoritatea publică poate recurge la această excepție doar atunci când măsura este necesară și proporțională pentru prevenirea unor situații excepționale sau pentru combaterea consecințelor acestora, precum și pentru protejarea vieții, sănătății persoanelor sau a siguranței publice. Prin utilizarea criteriilor de necesitate și proporționalitate, norma impune o evaluare riguroasă a contextului și exclude aplicarea arbitrară a procedurii accelerate.

Chiar și în aceste situații, articolul nu permite ca procesul să devină opac. Dimpotrivă, autoritatea are obligația de a publica proiectul de decizie pe portalul particip.gov.md și de a indica în mod expres motivele care au determinat recurgerea la procedura fără consultare. Această obligație asigură un nivel minim de transparență și permite societății să verifice dacă derogarea a fost justificată în mod real.

Articolul consolidează caracterul excepțional al acestei proceduri prin stabilirea unor limite clare de aplicare. Derogarea nu poate fi utilizată pentru proiectele de decizii incluse în planurile anuale de activitate ale autorității și nici pentru categoriile de proiecte cu impact sporit prevăzute expres de lege. Prin această prevedere, este exclusă posibilitatea ca autoritatea să invoce urgența pentru proiecte previzibile sau pentru decizii de importanță majoră, care necesită în mod evident dezbateri publice.

Articolul creează un echilibru între nevoia de reacție rapidă a statului în situații critice și obligația de a proteja dreptul la participare publică. Procedura fără consultare este recunoscută ca instrument necesar în cazuri limitate, dar este însoțită de garanții de transparență și de restricții ferme care împiedică transformarea excepției în regulă.

Articolul 17. Definitivarea și adoptarea proiectului de decizie

Prevederile reglementează etapa finală a procesului decizional și stabilesc obligații clare de transparență după încheierea consultării publice, astfel încât procesul participativ să nu se oprească la momentul dezbaterii, ci să continue până la rezultatul juridic final.

După încheierea consultării publice și definitivarea proiectului de decizie, autoritatea publică are obligația de a publica pe portalul particip.gov.md setul complet de documente relevante pentru înțelegerea rezultatului procesului. Această obligație se aplică atât în procedura obișnuită, cât și în situațiile excepționale în care a fost aplicată procedura fără consultare publică.

Prin publicarea proiectului definitivat al deciziei, a notei de fundamentare, a sintezei propunerilor și recomandărilor, precum și a proceselor-verbale și a altor materiale aferente participării publice, se asigură trasabilitatea completă a procesului: publicul poate urmări legătura dintre contribuțiile

exprimate și forma finală a deciziei. Această etapă este esențială pentru credibilitatea mecanismului participativ și pentru consolidarea responsabilității instituționale.

Articolul reglementează și perioada ulterioară adoptării deciziei. După aprobarea actului de către autoritatea competentă, autoritatea publică-autor are obligația de a publica pe portal referința către decizia oficială, așa cum este aceasta înregistrată în registrele de stat ([legis.md](#) și [actelocale.gov.md](#)). Această regulă creează o conexiune directă între procesul participativ și actul juridic final și permite oricărei persoane interesate să verifice rezultatul concret al procedurii.

Pentru proiectele de decizii transmise spre aprobare Parlamentului, este prevăzută obligația publicării referinței către proiectul de pe site-ul Parlamentului. Această dispoziție extinde transparența și asupra etapei legislative și permite părților interesate să urmărească parcursul ulterior al inițiativei.

Articolul introduce și obligații specifice privind transparența la nivelul instituției prezidențiale. Prin publicarea pe site-ul Aparatului Președintelui, cu trimitere către portalul [particip.gov.md](#), a informațiilor privind proiectele de legi recepționate, restituite spre examinare Parlamentului sau promulgate, este asigurată coerența informării și continuitatea transparenței de-a lungul întregului ciclu legislativ.

În final, articolul reglementează situația retragerii unui proiect de decizie din procesul decizional. Într-o asemenea situație, autoritatea nu poate închide procesul în mod tacit, ci are obligația de a informa publicul printr-un anunț publicat pe portal, însoțit de argumentarea motivelor retragerii. Această regulă previne opacitatea procedurală și consolidează principiul responsabilității față de public.

Prin prevederile prezentului articol se asigură faptul că participarea publică nu este un exercițiu izolat în mijlocul procesului, ci un parcurs complet și transparent, de la inițiere până la decizia finală și chiar dincolo de aceasta, prin monitorizarea rezultatului juridic.

Capitolul III: Inițiativa civică

consacră dreptul cetățenilor la un instrument formal de participare prin care aceștea pot interveni direct în agenda publică și pot determina autoritățile să ia în considerare elaborarea unor decizii. Capitolul reglementează condițiile de exercitare a acestui drept, procedura de depunere și examinare a inițiativelor, precum și obligațiile autorităților în raport cu acestea.

Articolul 18. Înregistrarea și înaintarea inițiativei civice

Prevederile acestui articol mută participarea de la o poziție exclusiv reactivă, în care cetățeanul răspunde la consultările inițiate de autoritate, către o participare proactivă, în care cetățeanul poate genera subiecte de politică publică.

Legea recunoaște expres dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a propune autorităților publice din Republica Moldova, cu excepția Parlamentului, inițierea elaborării unei decizii, inclusiv modificarea sau actualizarea actelor existente, prin intermediul platformei e-Democrație. Această opțiune instituționalizează canalul digital ca instrument principal de inițiere de către autori a inițiativei civice și asigură un cadru uniform, vizibil și verificabil pentru toate inițiativele.

Pentru a proteja credibilitatea și integritatea procesului, este stabilită obligația ca înregistrarea și înaintarea inițiativei civice să fie realizate doar după autentificarea autorilor prin mijloace de identificare electronică. Această regulă previne utilizarea abuzivă a mecanismului și asigură faptul că inițiativele sunt promovate de persoane reale, asumate.

Articolul stabilește și cerințele minime de conținut ale inițiativei civice. Autorul trebuie să descrie problema care necesită soluționare și să prezinte elementele principale ale soluției propuse. În funcție de capacitatea și nivelul de expertiză al autorului, inițiativa poate fi însoțită și de un proiect de decizie

sau de materiale suplimentare. Prin această formulare, mecanismul rămâne accesibil și persoanelor fără competențe juridice avansate, dar permite în același timp inițiative bine documentate.

Pentru a evita transformarea platformei într-un spațiu arbitrar sau nefuncțional, legea instituie criterii clare de admisibilitate. Inițiativa trebuie să fie relevantă din punct de vedere juridic și instituțional, să țină de competența unei autorități publice și să nu conțină limbaj ofensator, amenințări sau conținut periculos. Totodată, sunt excluse inițiativele care contravin drepturilor fundamentale, afectează principiile constituționale, vizează numiri politice sau judiciare sau aduc atingere independenței justiției. Aceste limite protejează atât interesul public, cât și legitimitatea mecanismului.

Un element esențial este procedura de filtrare preliminară. După ce platforma e-Democrație transmite notificarea, autoritatea publică vizată are obligația de a verifica dacă inițiativa corespunde criteriilor legale, precum și domeniului său de competență, și de a decide publicarea acesteia pe partea publică a platformei. Această etapă nu este una de evaluare politică a conținutului, ci una de verificare formală și juridică a admisibilității.

În cazul în care inițiativa nu corespunde cerințelor, aceasta nu este publicată, iar autorul este informat despre acest fapt. Totuși, mecanismul nu este unul rigid sau punitiv: autorului i se oferă dreptul de a reformula inițiativa și de a o redepona într-un termen de 15 zile lucrătoare. Această prevedere are un rol de suport al participării, nu de descurajare.

Inițiativa civică este astfel configurată ca un instrument accesibil, credibil și protejat, capabil să devină o componentă reală a dialogului dintre cetățeni și autorități.

Articolul 19. Colectarea semnăturilor

Etapă prin care inițiativa civică trece de la exprimarea voinței individuale la demonstrarea unui sprijin public real este colectarea susținerilor din partea cetățenilor. Această etapă are rolul de a valida interesul public față de subiectul propus și de a transforma inițiativa într-un demers legitim ce trebuie examinat de autoritate.

După publicarea inițiativei civice pe platforma e-Democrație, părțile interesate pot să se alăture acesteia prin susținere, exclusiv în format electronic, prin intermediul platformei. Această regulă creează un cadru unitar, transparent și verificabil pentru colectarea susținerilor și permite monitorizarea în timp real a evoluției inițiativei.

Legea limitează dreptul de susținere la cetățenii Republicii Moldova care au împlinit vârsta de 16 ani. Prin această opțiune, mecanismul este configurat ca unul incluziv, recunoscând capacitatea tinerilor de a se implica activ în viața civică și în agenda publică.

Pentru a garanta autenticitatea susținerilor și pentru a preveni fraudele, susținerea inițiativei este condiționată de autentificarea cetățenilor. Sunt prevăzute două modalități: utilizarea semnăturii electronice calificate sau autentificarea unică prin IDNP, cu verificarea identității în Registrul de stat al populației. Prin aceste mecanisme, fiecare susținere devine verificabilă, iar procesul își păstrează credibilitatea și integritatea.

În același timp, articolul integrează o dimensiune puternică de incluziune socială și digitală. Pentru persoanele care nu dispun de echipamente sau competențe digitale, accesul la platformă nu este lăsat exclusiv în sarcina persoanei, ci este sprijinit instituțional. Cetățenii pot beneficia de suport prin intermediul centrelor unificate de prestare a serviciilor publice, bibliotecilor, primăriilor sau oficiilor poștale desemnate și dotate corespunzător. Astfel, mecanismul evită excluderea categoriilor vulnerabile și consolidează caracterul nediscriminator al participării.

Autorul inițiativei are libertatea de a stabili durata colectării semnăturilor, însă legea instituie o garanție minimă: termenul nu poate fi mai mic de o lună. Această regulă are rolul de a asigura un interval realist

pentru informarea publicului, mobilizarea comunității și exprimarea sprijinului într-un mod neformal și neartificial.

Pentru ca inițiativa să fie considerată suficient susținută și să poată fi examinată de autoritatea publică, legea stabilește praguri minime de semnături. Acestea sunt diferențiate în funcție de nivelul inițiativei și de mărimea comunității vizate. La nivel național este necesar un număr de 10 000 de susțineri, iar la nivel local pragurile sunt ajustate progresiv în funcție de populația unității administrativ-teritoriale, variind de la 5000 semnături necesare pentru inițiativele din mun. Chișinău, localitate cu cel mai mare număr de locuitori, și coborând până la 100 de semnături în comunitățile foarte mici.

Această abordare a fost considerată necesară pentru aplicarea principiului proporționalității: inițiativa trebuie să demonstreze existența unui interes public real, dar pragurile nu trebuie să fie atât de ridicate încât să facă mecanismul inutilizabil, în special pentru comunitățile mici.

Susținerea inițiativei civice devine prin acest articol un proces structurat, sigur și echitabil, care validează interesul public, protejează integritatea mecanismului și asigură accesul real al tuturor cetățenilor la participarea democratică.

Articolul 20. Examinarea inițiativelor civice de către autoritățile publice

Prevederile acestui articol reglementează etapa decisivă a mecanismului de inițiativă civică: momentul în care o propunere susținută de cetățeni ajunge să fie examinată formal de autoritatea publică și să primească un răspuns instituțional motivat.

După ce inițiativa civică a acumulat numărul necesar de semnături, autoritatea publică vizată are obligația de a organiza, într-un termen de o lună, o ședință de consultare publică dedicată exclusiv examinării acesteia. Obligația dată elimină riscul ignorării inițiativelor susținute de cetățeni și garantează că orice propunere validă ajunge în mod efectiv pe agenda autorității.

Pentru organizarea acestei ședințe, autoritatea trebuie să publice pe portalul particip.gov.md un anunț clar și complet, care să permită tuturor celor interesați să participe în cunoștință de cauză. Anunțul trebuie să facă trimitere la inițiativa civică examinată (de pe platforma e-Democrație), să indice formatul ședinței (fizic, online sau mixt), data și locul desfășurării, modalitatea de conectare pentru participanții online, procedura de înregistrare și datele de contact ale persoanei responsabile.

Un element deosebit de important este obligația autorității de a informa direct semnatarii inițiativei. Aceștia trebuie notificați prin intermediul platformei e-Democrație cu privire la organizarea ședinței. Prin această prevedere, legea consolidează caracterul personalizat al participării și recunoaște semnatarilor nu ca simpli observatori, ci ca actori legitimi ai procesului.

În completarea notificării directe, autoritatea poate utiliza și alte canale de comunicare, e-mail, afișaj public, mass-media sau rețele sociale, pentru a asigura o vizibilitate cât mai largă a procesului. Astfel dialogul ar putea fi extins dincolo de cercul inițial al semnatarilor și să favorizeze implicarea comunității în ansamblu.

Desfășurarea ședinței este reglementată astfel încât să asigure un dialog real. Autoritatea are obligația de a prezenta inițiativa civică și de a o supune dezbaterii, iar părțile interesate care s-au înregistrat trebuie să aibă posibilitatea de a interveni verbal. Nu este vorba despre o simplă audiere formală, ci despre un exercițiu de deliberare publică.

Pentru a garanta echitatea participării, articolul impune informarea participanților cu privire la timpul alocat intervențiilor, astfel încât fiecare persoană să poată avea un spațiu rezonabil de exprimare. Această regulă previne monopolizarea discuției și aplică în mod concret principiile echității și respectului reciproc.

Procesul nu se încheie odată cu ședința. În termen de zece zile lucrătoare, autoritatea are obligația de a publica pe portalul de participare publică atât procesul-verbal al ședinței, cât și un comunicat oficial

privind soluționarea inițiativei civice. Acest comunicat trebuie să indice clar ce inițiativă a fost examinată, faptul că a avut loc o ședință de consultare, care este soluția finală (acceptarea sau respingerea inițierii elaborării deciziei) și, esențial, motivarea argumentată a acestei soluții.

Pentru a asigura coerența informațională și accesul direct al autorilor și semnatarilor la rezultat, comunicatul este publicat nu doar pe portalul de participare publică, ci și pe platforma e-Democrație. Astfel, traseul inițiativei rămâne vizibil pe întreaga durată a procesului.

În cazul în care autoritatea decide acceptarea inițiativei, aceasta nu rămâne la nivel declarativ, ci produce un efect juridic concret: inițiativa intră în procesul decizional formal al autorității și este supusă tuturor etapelor obișnuite prevăzute de lege privind inițierea, consultarea, transparența și adoptarea deciziilor. Cu alte cuvinte, inițiativa civică devine punctul de plecare al unei proceduri administrative reale.

Capitolul IV: Răspunderea și contestarea

stabilește mecanismele de garantare a respectării legii, inclusiv posibilitatea contestării încălcării procedurilor de participare publică și răspunderea autorităților pentru nerespectarea obligațiilor legale.

Articolul 21. Răspunderea juridică

Legea stabilește, în primul rând, că încălcarea dreptului cetățenilor de a participa la administrarea treburilor publice, fie direct, fie prin reprezentanți, atrage răspundere disciplinară, contravențională sau civilă, în condițiile legislației aplicabile. Prin această formulare, participarea publică este ridicată la nivelul unui drept cu protecție juridică reală, comparabil cu alte drepturi fundamentale, iar autoritățile sunt obligate să trateze procedurile participative cu seriozitate.

Articolul nu se limitează la o formulare generală, ci detaliază explicit comportamentele care constituie încălcări ale legislației privind participarea publică. Această enumerare are un rol important, deoarece oferă claritate funcționarilor publici cu privire la limitele conduitei admisibile și, în același timp, oferă cetățenilor repere clare pentru a identifica situațiile în care drepturile lor sunt încălcate.

Sunt considerate încălcări situațiile în care funcționarii sau demnitarii publici nu respectă condițiile generale de asigurare a participării publice sau restricționează accesul la ședințele de consultare. De asemenea, legea sancționează împiedicarea implicării părților interesate în elaborarea proiectelor de decizii, ceea ce înseamnă că participarea nu poate fi tratată ca o formalitate, ci trebuie asigurată efectiv. Articolul protejează în mod special mecanismul inițiativei civice. Limitarea nejustificată a posibilității de a înainta inițiative, refuzul de a le examina sau respingerea acestora fără o motivare întemeiată sunt calificate expres drept încălcări sancționabile. Această reglementare previne transformarea inițiativei civice într-un mecanism pur teoretic și obligă autoritățile să trateze acest instrument cu seriozitate procedurală.

Un alt element esențial este legătura directă cu dreptul de acces la informații de interes public. Împiedicarea accesului la informație privind procesul decizional al autorității publice, în condițiile Legii nr. 148/2023, este calificată drept încălcare a legislației privind participarea publică. Prin această conexiune, legea recunoaște că fără acces la informație nu poate exista participare autentică.

În final, articolul stabilește că nerespectarea principiilor fundamentale ale legii precum: transparența, incluziunea, nediscriminarea, proporționalitatea sau responsabilitatea, constituie de asemenea încălcare sancționabilă. Această formulare este deosebit de importantă deoarece transformă principiile din simple orientări teoretice în standarde de conduită cu relevanță juridică.

Articolul 22. Mecanisme de contestare a acțiunilor/inacțiunilor autorităților publice

Articolul consacră dimensiunea justițiabilă a dreptului la participare publică și oferă persoanelor interesate un instrument juridic concret pentru protejarea acestui drept în fața instanței de judecată.

Prin această reglementare, participarea publică este tratată nu doar ca o obligație administrativă, ci ca un drept subiectiv care poate fi apărat efectiv prin mijloace judiciare.

Legea recunoaște dreptul oricărei persoane care se consideră vătămată în exercitarea drepturilor prevăzute de lege de a contesta acțiunile sau inacțiunile autorităților publice. Această formulare are un caracter larg și incluziv: nu doar autorii inițiativelor sau participanții direcți la consultări sunt protejați, ci orice persoană care poate demonstra că drepturile sale privind participarea publică au fost încălcate. Este important faptul că articolul nu limitează contestarea doar la acțiuni ilegale, ci include și inacțiunile autorităților. În practică, acest lucru acoperă situații precum nepublicarea anunțurilor obligatorii, neorganizarea consultărilor, neexaminarea inițiativelor civice sau nepublicarea rezultatelor consultărilor. Astfel, legea recunoaște că încălcarea dreptului la participare poate avea loc atât prin acțiuni abuzive, cât și prin pasivitate administrativă.

Pentru a asigura coerența cu sistemul juridic existent, articolul stabilește că aceste contestații se formulează prin acțiune în contencios administrativ, în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

Un element deosebit de relevant este stabilirea unui termen clar pentru sesizarea instanței: acțiunea trebuie înaintată în termen de 30 de zile de la data adoptării unei decizii pentru care nu au fost respectate cerințele privind participarea publică. Această regulă introduce previzibilitate juridică atât pentru cetățeni, cât și pentru autorități, și încurajează reacția promptă în cazul încălcărilor.

Articolul 23. Prevederi speciale privind examinarea și soluționarea cauzelor de contencios administrativ

Prevederile acestui articol instituie un regim procedural special pentru cauzele de contencios administrativ întemeiate pe încălcarea dreptului la participare publică, cu scopul de a asigura un remediu judiciar rapid, eficient și proporțional.

În primul rând, este stabilit că aceste cauze se examinează în procedură scrisă, într-un termen maxim de trei luni de la acceptarea acțiunii. Această soluție urmărește accelerarea procesului judiciar și evitarea tergiversărilor, recunoscând faptul că litigiile privind participarea publică își pierd relevanța dacă sunt soluționate tardiv, după ce efectele deciziei contestate s-au produs deja. Procedura scrisă permite judecătorului să se concentreze pe legalitatea procedurilor urmate de autoritate, fără a încălca inutil procesul cu formalități excesive.

Totodată, articolul păstrează garanțiile dreptului la un proces echitabil. Judecătorul are posibilitatea de a dispune citarea părților dacă apreciază că dezbaterile orale sunt necesare sau dacă admite cererea reclamantului de examinare în ședință publică. Această flexibilitate permite adaptarea procedurii la complexitatea cauzei și la interesele părților. În același timp, judecătorul poate respinge motivat solicitarea de examinare în ședință publică atunci când consideră că aceasta nu este necesară, evitând astfel formalizarea excesivă a cauzelor simple sau strict procedurale. Important este faptul că această respingere trebuie motivată și poate fi contestată odată cu fondul, ceea ce protejează drepturile procesuale ale reclamantului.

Pentru situațiile în care cauza este mai complexă și nu poate fi soluționată în termenul inițial, articolul permite prelungirea termenului de judecare cu cel mult încă trei luni. Și această prelungire trebuie dispusă printr-o încheiere motivată, ceea ce împiedică utilizarea arbitrară a acestei posibilități. La fel, încheierea poate fi contestată odată cu fondul, menținând controlul judiciar asupra modului de gestionare a procedurii.

Articolul reglementează și regimul căilor de atac. Hotărârea primei instanțe poate fi atacată cu apel, iar instanța de apel examinează cauza în aceleași condiții procedurale accelerate. Totodată, se stabilește expres că decizia instanței de apel este definitivă și irevocabilă și nu poate fi supusă recursului. Această

soluție urmărește să ofere securitate juridică și finalitate rapidă litigiilor privind participarea publică, evitând prelungirea excesivă a proceselor.

Capitolul V: Raportarea și monitorizarea

descrie obligațiile de raportare privind aplicarea legii și reglementează mecanismele de monitorizare a calității proceselor de participare publică, cu scopul de a asigura evaluarea continuă și îmbunătățirea practicilor instituționale.

Articolul 24. Raportarea și evaluarea generală a autorităților publice privind participarea publică în procesul decizional

Articolul descrie mecanismul de monitorizare, raportare și evaluare sistemică a modului în care autoritățile publice aplică în practică prevederile legii privind participarea publică. Prin acest articol, legea depășește nivelul procedurilor individuale și creează un cadru de responsabilizare și îmbunătățire continuă.

În primul rând, este stabilită obligația fiecărei autorități publice de a realiza o raportare anuală privind participarea publică. Responsabilitatea revine persoanei desemnate pentru coordonarea și monitorizarea participării publice, care trebuie să întocmească raportul până la data de 20 februarie pentru anul precedent și să îl facă public prin publicare (prin hyperlink) pe site-ul instituției și pe portalul de participare publică. De menționat că, datele statistice pentru elaborarea raportului instituțional vor putea fi preluate de pe portalul particip.gov.md, unde acestea vor fi generate automat. Condiția primordială pentru asigurarea acurateții datelor este publicarea disciplinată a informațiilor din dosarele proiectelor de decizii din gestiunea autorității publice.

Conținutul raportului anual este clar structurat prin indicatori minimi obligatorii. Sunt colectate date privind:

- a) câte inițieri de proiecte au fost anunțate;
- b) câte proiecte au fost consultate și prin ce forme;
- c) câte ședințe de consultare și în ce formate de lucru au fost organizate;
- d) câte recomandări au fost recepționate;
- e) câte decizii au fost adoptate;
- f) câte proiecte au fost retrase
- g) câte inițiative civice au fost examinate și câte au fost acceptate.

În practică, acești indicatori permit atât conducerii instituției, cât și societății civile și publicului larg să observe evoluția comportamentului instituțional în timp.

Pentru a asigura coerența sistemului, articolul prevede că, la solicitarea Cancelariei de Stat, autoritățile trebuie să furnizeze și alte date relevante. Această prevedere permite ajustarea instrumentului de monitorizare în funcție de evoluția priorităților publice de guvernare deschisă și de necesitățile de analiză.

Un element esențial este obligația ca rapoartele să fie publicate în format deschis și reutilizabil. Cerința are nu doar un rol tehnic, ci unul strategic: ea permite utilizarea datelor de către societatea civilă, mass-media, cercetători și parteneri de dezvoltare pentru analize independente, comparații și monitorizare externă.

De asemenea, articolul stabilește apoi un nivel superior de analiză: raportarea generalizată la nivel guvernamental. Anual, până la sfârșitul lunii aprilie, Cancelaria de Stat elaborează și publică un raport național privind participarea publică, bazat pe datele furnizate de toate autoritățile. Acest raport permite o viziune de ansamblu asupra modului în care funcționează sistemul participativ în administrația publică și oferă Guvernului un instrument de orientare a politicilor și reformelor administrative.

Pe lângă raportarea anuală, articolul introduce un mecanism mult mai profund: evaluarea periodică a calității participării publice, realizată o dată la trei ani care nu vizează doar cantitatea activităților, ci și calitatea lor, fiind realizată pe baza unei metodologii aprobate oficial.

Un aspect deosebit de valoros este integrarea societății civile în acest proces de evaluare. Raportul de evaluare trebuie consultat cu autoritățile și cu organizațiile societății civile care realizează evaluări alternative, iar raportul final poate include recomandări provenite din aceste evaluări independente. Este în fapt o abordare ce consolidează ideea de parteneriat real între stat și societate și recunoaște rolul legitim al monitorizării externe.

Publicarea raportului de evaluare se propune a fi realizată până la 1 iulie al anului de evaluare.

Articolul conferă forță normativă reală întregului exercițiu de evaluare: implementarea recomandărilor rezultate din raportul de evaluare periodică este obligatorie pentru autoritățile publice. Astfel, evaluarea evaluarea se transformă dintr-un exercițiu pur analitic într-un instrument de reformă și îmbunătățire continuă a practicilor administrative.

Capitolul VI: Dispoziții finale și tranzitorii

conține prevederi referitoare la intrarea în vigoare a legii, măsurile necesare pentru implementarea acesteia și corelarea cadrului normativ existent cu noile reglementări.

Articolul 25. Dispoziții finale

Data intrării în vigoare a legii se propune a fi 1 ianuarie 2027. Acest termen creează predictibilitate atât pentru autoritățile publice, cât și pentru societatea civilă și cetățeni, oferind un interval suficient pentru pregătirea instituțională, tehnică și procedurală necesară aplicării noilor reguli.

De asemenea se prevede abrogarea Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional., marcând tranziția de la un cadru normativ axat preponderent pe transparență procedurală către un cadru modern, mai amplu, centrat pe participare publică, incluziune, digitalizare și responsabilizare instituțională.

Pentru a evita disfuncționalitățile în aplicare, Guvernului îi revin atribuții în perioada premergătoare intrării în vigoare a legii: de a propune Parlamentului modificări legislative pentru armonizarea întregului cadru normativ cu noua lege și de a ajusta propriile acte normative (hotărâri, regulamente, proceduri) astfel încât acestea să fie compatibile cu noile reguli privind participarea publică.

Articolul 26. Dispoziții tranzitorii

Articolul reglementează gestionarea situațiilor aflate în curs la momentul intrării în vigoare a noii legi, cu scopul de a asigura continuitatea juridică și de a preveni insecuritatea procedurală.

Prima regulă vizează consultările publice deja inițiate. Pentru proiectele de decizii aflate în derulare la data intrării în vigoare a noii legi, se aplică în continuare regulile vechi. Această soluție respectă principiul stabilității procedurilor și evită obligarea autorităților și a părților interesate să schimbe regulile „în timpul jocului”. Practic, fiecare proces decizional continuă sub regimul juridic în baza căruia a fost inițiat.

A doua regulă vizează cauzele aflate pe rolul instanțelor. Acțiunile în contencios administrativ deja înaintate înainte de intrarea în vigoare a noii legi continuă să fie examinate conform legislației aplicabile la momentul introducerii acțiunii. Această prevedere respectă principiile securității juridice și neretroactivității legii și protejează drepturile procedurale ale părților.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul de elaborare a proiectului de modificare a cadrului normativ privind transparența procesului decizional, au fost analizate mai multe opțiuni de intervenție legislativă, în concordanță cu practica

internațională și recomandările organizațiilor europene și internaționale (UE, Consiliul Europei, OECD, OGP), fiind identificate următoarele patru alternative posibile:

1. Adoptarea unei legi independente dedicate exclusiv participării publice

Această opțiune presupune existența unui act normativ distinct, care reglementează în mod comprehensiv drepturile, obligațiile, procedurile, instrumentele și garanțiile privind participarea publică în procesul decizional.

Avantajele acestei abordări constau în:

- vizibilitatea politică și juridică ridicată a subiectului participării publice;
- coerența internă a reglementărilor (proceduri, principii, instrumente într-un singur act);
- accesibilitatea pentru cetățeni și funcționari (normele sunt ușor de identificat și utilizat);
- compatibilitatea cu evoluția practicii europene, unde tot mai multe state optează pentru cadre legislative dedicate participării democratice.

Această opțiune corespunde și tradiției legislative a Republicii Moldova, unde participarea publică a fost reglementată distinct prin Legea nr. 239/2008. Din această perspectivă, continuitatea existenței unei legi speciale este percepută de societatea civilă și de publicul larg drept un indicator al angajamentului statului față de deschiderea guvernării.

2. Integrarea reglementărilor privind participarea publică în Legea privind actele normative

O a doua opțiune analizată a fost integrarea regulilor privind consultarea și participarea publică în Legea nr. 100/2017 privind actele normative. Această abordare ar fi permis corelarea mai strânsă a procedurilor de consultare cu procesul tehnico-juridic de elaborare a actelor normative.

Totuși, această opțiune prezintă limite semnificative:

1. Legea privind actele normative este concepută în principal pentru a reglementa tehnica legislativă și procedura de elaborare a actelor normative, nu participarea publică ca drept democratic fundamental.
2. Participarea publică vizează nu doar actele normative, ci și politici publice, programe, strategii, planuri, decizii administrative individuale și alte tipuri de decizii, ceea ce depășește domeniul natural al legii privind actele normative.
3. Există riscul ca participarea publică să fie tratată ca un element tehnic secundar al procesului legislativ, nu ca o politică publică distinctă, cu principii, instrumente și mecanisme proprii.

Prin urmare, această opțiune ar fi condus la o reducere conceptuală a participării publice la o simplă procedură administrativă, contrar evoluțiilor moderne în domeniu.

3. Reglementarea participării publice prin Legea privind accesul la informațiile de interes public

O altă opțiune analizată a fost integrarea participării publice în cadrul Legii nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, plecând de la premisa că informarea și transparența sunt premise ale participării.

Cu toate acestea, această opțiune s-a dovedit insuficientă și inadecvată din mai multe motive:

1. Accesul la informație și participarea publică sunt concepte complementare, dar distincte. Accesul la informație asigură transparența, în timp ce participarea presupune dialog, influență și co-creare a deciziilor.
2. Legea privind accesul la informație este centrată pe dreptul de a solicita și primi informații, nu pe mecanismele de implicare activă (consultări, inițiativă civică, platforme participative, dezbateri publice).
3. Extinderea acestei legi pentru a include participarea publică ar fi generat un act normativ excesiv de încărcat și conceptual neomogen.

Prin urmare, această opțiune nu ar fi permis dezvoltarea coerentă a unui cadru juridic modern al participării publice.

4. Reglementarea prin legislație secundară (Hotărâri de Guvern, Regulamentul Parlamentului etc.)

A fost analizată și opțiunea reglementării participării publice preponderent prin acte normative subordonate legii: hotărâri ale Guvernului, regulamente interne ale autorităților, instrucțiuni administrative.

Această abordare este însă problematică din mai multe perspective:

1. Actele subordonate au un nivel inferior de forță juridică și nu pot garanta în mod suficient protecția drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor.
2. Reglementarea exclusiv prin legislație secundară ar permite modificarea facilă a regulilor de participare, în funcție de conjuncturi politice, ceea ce ar afecta predictibilitatea și stabilitatea cadrului participativ.
3. Din perspectivă simbolică și politică, reducerea participării publice la nivel de regulament administrativ ar fi percepută drept o diminuare a importanței acestui drept democratic.

Justificarea opțiunii pentru elaborarea unei legi noi

Deși, teoretic, revizuirea și modernizarea Legii nr. 239/2008 ar fi reprezentat o opțiune posibilă, analiza de fond a demonstrat că volumul, profunzimea și natura modificărilor necesare depășesc logica unei simple amendări.

Noua viziune asupra participării publice presupune:

- i. introducerea unor concepte noi (inițiativa civică, evaluarea periodică a calității participării, incluziune digitală, instrumente digitale participative etc.);
- ii. restructurarea integrală a procedurilor;
- iii. integrarea platformelor digitale (particip.gov.md, e-Democrație);
- iv. consolidarea mecanismelor de răspundere și contestare;
- v. corelarea cu noile standarde europene și internaționale (UE, OECD, CoE).

În aceste condiții, modificarea fragmentară a Legii nr. 239/2008 ar fi generat un act normativ incoerent, dificil de aplicat și greu de înțeles pentru destinatari. Elaborarea unei legi noi permite o arhitectură legislativă modernă, coerentă și clară.

Totodată, menținerea unui act normativ distinct dedicat participării publice răspunde și unei realități socio-politice importante: abrogarea legii existente fără înlocuirea ei printr-o lege echivalentă sau mai robustă ar fi percepută de societatea civilă și de public ca un regres democratic, indiferent de soluțiile tehnice alternative. Opțiunea pentru o lege nouă nu doar evită această percepție, ci transmite un mesaj clar de consolidare a standardelor democratice și de aprofundare a guvernării deschise.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Din perspectiva sectorului public, proiectul generează o schimbare instituțională importantă. Autoritățile publice vor trebui să-și ajusteze procesele interne, astfel încât publicarea anunțurilor, organizarea consultărilor și documentarea rezultatelor să devină parte a fluxului curent de elaborare a deciziilor.

Proiectul presupune consolidarea rolurilor și responsabilităților interne prin desemnarea unei persoane responsabile de coordonarea și monitorizarea participării publice, adoptarea unor proceduri interne

clare (inclusiv pentru participarea grupurilor specifice) și dezvoltarea unei discipline administrative privind publicarea informației. În practică, acest lucru va implica atât adaptări operaționale, cât și dezvoltarea de competențe: comunicare în limbaj simplu, facilitare și moderare, managementul consultărilor online sau hibride, analiza și sinteza recomandărilor și asigurarea trasabilității decizionale.

Pe termen scurt, această tranziție presupune o creștere a volumului de muncă administrativă, în special în faza de implementare, când instituțiile își vor armoniza procedurile, vor instrui personalul și vor integra noul cadru în rutina decizională.

Pe termen mediu însă, standardizarea mecanismelor de participare și utilizarea unui punct unic de acces precum portalul particip.gov.md, sunt de natură să reducă fragmentarea, să scadă volumul de comunicare reactivă și să eficientizeze procesul, în măsura în care publicarea informațiilor devine completă și consecventă.

Proiectul are și o componentă de responsabilizare juridică, care influențează direct comportamentul administrativ. Odată ce dreptul la participare este însoțit de posibilitatea contestării în contencios administrativ a acțiunilor sau inacțiunilor autorităților, iar procedura este gândită ca una accelerată, autoritățile vor fi stimulate să aplice mai riguros standardele legale, pentru a evita riscurile juridice, reputaționale și instituționale asociate nerespectării procedurilor.

În etapa inițială, această schimbare poate conduce la o creștere a numărului de sesizări sau contestații, în special pe fondul neconformării involuntare sau al unei înțelegeri incomplete a noilor obligații. În timp însă, stabilizarea practicilor și dezvoltarea capacității administrative ar trebui să reducă litigiile, deoarece procedurile devin mai clare, mai ușor de verificat și mai ușor de prevenit prin control managerial intern.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

În ceea ce privește impactul financiar, proiectul nu introduce, în mod tipic, costuri directe de tip investiții majore la nivelul fiecărei autorități, dar generează costuri de capacitate și funcționare asociate implementării obligațiilor.

Principalele categorii de costuri sunt legate de resurse umane, instruire, organizarea consultărilor și funcționarea infrastructurii digitale.

La nivel instituțional, desemnarea persoanei responsabile și alocarea timpului de lucru pentru publicare, consultare, sinteză și raportare vor constitui costuri recurente, fie sub forma realocării sarcinilor, fie, acolo unde este necesar, sub forma suplinirii resurselor.

În plus, pentru consultările cu impact semnificativ, instituțiile pot avea nevoie de resurse pentru organizarea ședințelor, logistică, moderare și materiale explicative, inclusiv pentru asigurarea accesibilității.

La nivel central, funcționarea portalului particip.gov.md și a platformei e-Democrație presupune costuri de dezvoltare și mentenanță IT, securitate, auditabilitate, suport pentru utilizatori și adaptări funcționale.

Trebuie de menționat că, portalul particip.gov.md a fost modernizat recent, iar funcționalitățile acestuia au fost adaptate prevederilor proiectului de lege propus.

În același timp, proiectul creează premise pentru economii și eficiență în timp: publicarea proactivă, existența unui punct unic de acces și automatizarea indicatorilor de raportare reduc eforturile repetitive, diminuează confuziile și solicitările ad-hoc și pot preveni costurile economice și sociale ale deciziilor slab fundamentate sau contestate procedural.

Totodată, prin includerea expresă a autorităților publice locale în utilizarea instrumentelor digitale, portalul particip.gov.md și platforma e-Democrație, se asigură în mod centralizat conformarea acestora obligațiilor de transparență proactivă privind dezvăluirea informațiilor de interes public cu privire la procesul decizional al acestora. Ținând cont de faptul că doar o treime dintre autoritățile publice locale dețin site-uri oficiale funcționale, această soluție este un suport major pentru APL în realizarea sarcinilor și funcțiilor de guvernare.

Din această perspectivă, costurile sunt rezonabile și proporționale cu obiectivul urmărit, iar randamentul lor se exprimă în îmbunătățirea calității deciziilor, în reducerea riscurilor și în consolidarea încrederii publice.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Pentru mediul privat, impactul proiectului este unul pozitiv și derivă din creșterea predictibilității și a accesului la informație.

Companiile și asociațiile profesionale vor beneficia de un cadru mai clar privind modul și termenele de consultare, de acces centralizat la proiecte și de trasabilitate în examinarea recomandărilor, ceea ce le permite să anticipateze schimbările normative și să își adapteze în mod adecvat planificarea și conformarea.

În același timp, participarea implică un cost de timp și expertiză, care poate fi mai greu de suportat de către întreprinderile mici. Totuși, legea creează mecanisme de reducere a barierelor: comunicare în limbaj simplu, materiale explicative, consultări proporționale cu impactul și utilizarea formatelor online, care reduc costurile de participare.

Suplimentar, transparența selecției pentru formatele de implicare activă (criterii publicate, proceduri deschise) contribuie la reducerea riscului de capturare a consultărilor de către actori cu resurse disproporționate.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Impactul social al proiectului este semnificativ, întrucât legea urmărește consolidarea democrației participative și a guvernării deschise prin mecanisme care fac participarea mai accesibilă, mai incluzivă și mai credibilă.

Recunoașterea și includerea explicită a grupurilor specifice introduc un standard de echitate: autoritățile sunt obligate să identifice și să implice actorii potențial afectați, să adapteze comunicarea și formatele și să prevină excluderea de facto.

În același timp, mecanismul inițiativei civice, susținut digital prin e-Democrație, creează o cale prin care cetățenii pot interveni proactiv în agenda publică, iar obligația autorității de a organiza o ședință de consultare, în urma atingerii pragului de susținere, garantează că inițiativele valide nu pot fi ignorate instituțional.

Complementar, prevederile care permit acces asistat pentru cetățenii fără echipamente sau competențe digitale reduc riscul de excluziune digitală și sporesc coeziunea socială, în special în comunități mici sau rurale.

4.1. În raport cu datele cu caracter personal, proiectul generează un impact real, în principal prin mecanismele de autentificare și verificare a identității pentru inițiativa civică și prin gestionarea recomandărilor. Prelucrarea datelor personale este inerentă unui sistem care urmărește integritatea semnăturilor și prevenirea fraudei, însă acest impact rămâne gestionabil dacă implementarea este însoțită de măsuri tehnice și organizatorice adecvate: minimizarea datelor colectate, separarea clară

între datele de autentificare și conținutul public, control riguros al accesului, jurnalizare și audit, reguli de retenție și informare transparentă a utilizatorilor.

De asemenea, pentru a preveni divulgarea excesivă, este necesară o practică coerentă privind publicarea sintezelor și a proceselor-verbale, astfel încât să fie asigurată trasabilitatea recomandărilor fără expunerea inutilă a datelor de contact personale. În ansamblu, proiectul are potențialul de a consolida protecția prin standardizare și transparență, cu condiția ca platformele să fie gestionate în condiții adecvate de securitate și conformitate.

4.2. În ceea ce privește egalitatea de gen, impactul proiectului de asemenea se consideră a fi unul pozitiv, deoarece tratează incluziunea ca obligație instituțională și include explicit femeile între grupurile specifice, ceea ce impune autorităților să proiecteze consultările într-un mod care să permită participarea efectivă.

Utilizarea formatelor online și hibride poate reduce barierele legate de timp, mobilitate și responsabilități de îngrijire, iar regulile de dialog și moderare pot contribui la prevenirea spațiilor participative ostile.

Efectul real va depinde însă de modul de implementare și de instrumentele metodologice: programarea consultărilor, accesibilitatea materialelor, criteriile de selectare pentru grupurile de lucru și monitorizarea periodică.

În acest sens, mecanismul de evaluare la trei ani, combinat cu raportarea anuală și posibilitatea includerii recomandărilor din evaluările alternative ale societății civile, poate deveni un instrument util pentru a identifica barierele de participare și pentru a propune măsuri corective care să întărească efectiv egalitatea de șanse în procesele decizionale.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu se aplică.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu se aplică

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Proiectul Legii privind participarea publică în procesul decizional este aliniat la principiile și standardele Recomandării Comisiei Europene 2023/2836 a Comisiei din 12 decembrie 2023 referitoare la promovarea implicării și a participării efective a cetățenilor și a organizațiilor societății civile la procesele de elaborare a politicilor publice, care reprezintă în prezent cel mai avansat reper european în materie de standarde privind implicarea cetățenilor și a societății civile în procesele de elaborare a politicilor publice.

Recomandarea CE 2023/2836 promovează un model de participare publică extinsă, structurată și de calitate, bazat pe acces larg, reguli clare ale procesului, domeniu de aplicare cuprinzător și standarde procedurale verificabile. Aceste repere se regăsesc în mod direct în proiectul de lege, care instituie un cadru normativ detaliat și coerent privind participarea publică la toate etapele procesului decizional: de la inițiere, consultare și dezbatere, până la transparența rezultatelor și evaluarea procesului.

În primul rând, proiectul de lege reflectă fidel principiul accesului larg și nediscriminatoriu la participare, subliniat în Recomandarea CE. Prin consacrarea expresă a noțiunilor de „parte interesată”

și „grupuri specifice” și prin includerea obligației autorităților publice de a identifica și implica activ persoanele subreprezentate sau vulnerabile, cadrul național depășește abordarea formală a consultării și instituie un standard de incluziune efectivă. În mod similar cu Recomandarea CE, legea impune autorităților să asigure accesibilitate fizică, digitală și informațională, să utilizeze limbaj clar și accesibil și să prevină excluderea prin formalism sau bariere administrative. Introducerea mecanismelor de acces asistat la platformele digitale pentru persoanele fără competențe digitale sau echipamente IT reprezintă un element concret de conformare cu cerința europeană de eliminare a obstacolelor de participare.

În al doilea rând, proiectul răspunde cerinței europene privind participarea timpurie și substanțială în procesul de elaborare a politicilor. Recomandarea CE subliniază că participarea nu trebuie să se limiteze la comentarea unor proiecte deja formulate, ci trebuie să intervină încă din faza de identificare a problemelor și a opțiunilor de politică. Proiectul de lege reflectă exact această abordare prin reglementarea distinctă a etapei de inițiere a procesului decizional, prin obligația publicării anunțului de inițiere, prin posibilitatea organizării consultărilor preliminare și prin recunoașterea inițiativei civice ca mecanism formal de influențare a agendei publice. În acest sens, cadrul național propus nu doar că respectă standardele CE, dar le operationalizează prin proceduri concrete și obligații ce pot fi monitorizate.

Un alt element central de aliniere îl constituie calitatea procedurală a consultărilor. Recomandarea CE stabilește standarde minime privind furnizarea de informații relevante, termene rezonabile, transparența autorităților responsabile, informarea asupra rezultatelor și monitorizarea proceselor. Toate aceste exigențe sunt reflectate explicit în proiectul de lege: sunt stabilite termene minime pentru informare, consultare, obligații clare privind conținutul anunțurilor, cerințe de publicare a proiectelor, a materialelor aferente, a sintezelor recomandărilor și a proceselor-verbale, precum și obligația autorităților de a motiva acceptarea sau respingerea recomandărilor. Prin instituirea obligației de publicare a dosarului complet al proiectului de decizie înainte de adoptare și a rezultatului final după adoptare, proiectul asigură trasabilitatea decizională, în deplină consonanță cu standardele europene de transparență și responsabilitate.

Recomandarea CE pune un accent deosebit și pe utilizarea diverselor forme și metode de participare, dincolo de consultarea clasică prin comentarii scrise. În acest sens, proiectul de lege este aliniat la orientările europene prin recunoașterea și reglementarea unei game variate de instrumente participative: ședințe de consultare publică, grupuri de lucru permanente și ad-hoc, ateliere, mese rotunde, sondaje de opinie, forme alternative de dialog precum adunările cetățenești și dialogul național. De asemenea, cadrul normativ permite și încurajează implicarea experților externi pentru facilitarea proceselor, ceea ce corespunde direct recomandărilor CE privind necesitatea facilitării profesioniștilor pentru asigurarea unui dialog incluziv și echilibrat.

Este relevant de menționat că Recomandarea CE nu impune statelor membre obligația de a reglementa aceste aspecte exclusiv prin lege, recunoscând și valoarea documentelor de politică publică, ghidurilor și codurilor de bune practici. Cu toate acestea, opțiunea Republicii Moldova de a consacra aceste standarde printr-o lege distinctă nu contravine recomandării, ci reprezintă o alegere legitimă de politică legislativă, adaptată contextului național. Mai mult, având în vedere experiența de aplicare a Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și percepția publică privind importanța unui cadru legal distinct pentru participare publică, consolidarea normelor la nivel de lege contribuie la creșterea forței juridice a standardelor europene și la prevenirea regresului normativ.

Totodată, proiectul reflectă și cerința europeană privind existența unor mecanisme de recurs eficiente. Recomandarea CE subliniază că eventualele limitări ale dreptului la consultare trebuie să fie

proporționale, justificate și însoțite de posibilitatea contestării. Proiectul de lege instituie expres dreptul persoanelor de a contesta în instanță încălcarea procedurilor de participare publică și stabilește o procedură accelerată de examinare a cauzelor, ceea ce întărește caracterul efectiv, nu doar declarativ, al dreptului la participare.

În ceea ce privește promovarea noilor forme deliberative, precum adunările de cetățeni, panelurile deliberative sau mecanismele de co-creare, proiectul de lege nu le reglementează exhaustiv la nivel legislativ, dar creează cadrul care permite utilizarea acestora prin noțiunea de „forme alternative de dialog” și prin obligația autorităților de a selecta formele de consultare proporțional cu impactul deciziei. Această abordare este conformă cu Recomandarea CE, care nu solicită consacrarea rigidă a acestor instrumente în legislație, ci recomandă existența unei metodologii solide și a principiilor de calitate, incluziune și integritate – aspecte care urmează a fi dezvoltate prin ghiduri și instrucțiuni subsecvente.

De asemenea, trebuie de menționat că proiectul de lege nu preia încă prevederile din partea finală a Recomandării CE 2023/2836 (punctele 15–20), referitoare la protecția organizațiilor societății civile și a activiștilor împotriva intimidării, hărțuirii și presiunilor. Această opțiune reflectă o delimitare deliberată a domeniului de reglementare, întrucât aceste aspecte urmează să fie abordate distinct în cadrul implementării angajamentului asumat de Republica Moldova în Foaia de parcurs privind „Funcționarea instituțiilor democratice”, prin acțiunea de adoptare a amendamentelor la cadrul legal privind protecția apărătorilor drepturilor omului și de stabilire a mecanismelor de protecție. În acest sens, proiectul de lege privind participarea publică este complementar, nu substitutiv, față de viitoarele reglementări în materie de protecție a spațiului civic.

Prin adoptarea acestui cadru, Republica Moldova se aliniază practicilor europene moderne în domeniul guvernării deschise și creează premise reale pentru o participare publică efectivă, credibilă și sustenabilă.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

Activitatea privind modificarea cadrului normativ privind transparența și consultarea publică a fost inițiată cu evaluarea cadrului actual și efectuarea [Studiului privind aspectele practice ale asigurării transparenței decizionale în autoritățile publice centrale și locale](#), cu suportul Proiectului „Consolidarea dialogului și a guvernării locale deschise și etice în Republica Moldova”, implementat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei. Primul proiect de raport a fost elaborat până la mijlocul lunii noiembrie 2024, iar pe 21 noiembrie a fost desfășurate consultări publice ale concluziilor și recomandărilor cu autoritățile publice centrale și locale, precum și cu organizațiile societății civile. Prezentarea publică a raportului a avut loc pe 3 decembrie 2024. Recomandările formulate în Raport pe dimensiunea îmbunătățirii cadrului legal, au stat la baza argumentării inițierii modificării acestuia. Proiectul definitivat al Raportului a fost pus la dispoziția Grupului de lucru, instituit pentru modificarea cadrului normativ aferent.

Modificarea cadrului normativ privind transparența în procesul decizional și consultarea publică a fost inițiată în februarie 2025, anunțul de inițiere fiind publicat pe platforma particip.gov.md.

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-modificarii-cadrului-normativ-privind-transparenta-in-procesul-decizional-si/13845>

Pentru elaborarea proiectului de lege, în anunțul de inițiere publicat pe [particip](https://particip.gov.md) a fost anunțată și crearea grupului de lucru, fiind plasat și formularul de înscriere. În consecință, pe platforma consultativă permanentă a Cancelariei de Stat, [prin Ordinul Secretarului general al Guvernului nr.](#)

[45/2025](#) a fost creat grupul de lucru Transparența procesului decizional, compus din 53 membri, dintre care 2/3 sunt membri din partea societății civile.

În februarie și martie 2025, au fost desfășurate două ședințe de consultare publică a inițiativei de modificare a cadrului normativ, la care au participat reprezentanți ai APC, APL și OSC.

Anume urmare acestor ședințe a fost constată necesitatea de intervenție semnificativă la cadrul normativ actual, de modificare, actualizare, completare.

În procesul de elaborare a proiectului au fost examinate și reflectate propunerile parvenite la etapa de inițiere – în număr total de 77 recomandări, dintre care Acceptate integral – 44 (57%) și Acceptate parțial – 24 (31%) (a se vedea Sinteza anexată).

La [25 noiembrie](#) și [27 noiembrie 2025](#) au avut loc alte 2 ședințe ale Grupului de lucru, în cadrul cărora a fost prezentată și discutată versiunea de lucru a proiectului de lege. Detaliile discuțiilor au fost consemnate în procesele-verbale aferente ședințelor, fiind publicate pe [particip.gov.md](#), inclusiv cu rezultatul examinării recomandărilor și răspunsul autorilor la acestea.

La 12 februarie 2026 a fost organizată o ședință de prezentare a proiectului definitivat.

Proiectul urmează a fi supus procedurii de avizare interinstituțională și consultare publică. Ținând cont de faptul că proiectul este unul complex, se propune termenul de 15 zile lucrătoare pentru această etapă. Totodată, în această perioadă se va organiza o ședință de consultare publică, inclusiv cu participarea membrilor grupului de lucru.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul de lege privind participarea publică în procesul decizional va fi supus expertizei anticorupție de către Centrul Național Anticorupție, iar concluziile/constatările vor fi inserate în tabelul de sinteză la proiect.

Proiectul va si supus expertizei juridice de către Ministerul Justiției, iar concluziile/constatările vor fi inserate în tabelul de sinteză la proiect.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Nu se aplică.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Pentru implementarea conformă a proiectului de lege privind participarea publică în procesul decizional, urmează a fi dezvoltat un Ghid practic de aplicare a prevederilor. Totodată, urmează a fi elaborate și diseminate Instrucțiunile și ghidurile privind modul de organizare și desfășurare a diferitor forme de consultări publice, care vor fi aprobate prin ordinul Secretarului general al Guvernului.

Secretar se Stat al Guvernului

/semnat electronic/

Daniel ROTARU